

Det Tyske EU Formandsskab

**Det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der
Lever i Fattigdom.**

Tackling af Fattigdom og Social Udstødelse

Hvilke fremskridt er gjort, og fremtidigt arbejde

Konference Rapport

Bruxelles den 4./5. maj 2007

Indhold

Konference oversigt	2
Det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom.	
Rammen for konferencen og indhold	3
Konferencens vigtige udtalelser	7
Hele rapporten	10
1 Fælles velkomsttale af formændene for konferencen	11
2 Åbningstalen og velkomsttaler	13
3 "Hvad vi søgte, hvor vi står". De symbolske genstande, der blev præsenteret på mødet	20
4 Resultaterne af arbejdsgrupperne og plenum	29
5 Afsluttende udtalelser	35
Appendiks 1: Det tyske formandsskabs konklusioner fra det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom præsenteret for Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugeranliggender, den 30. og 31. maj 2007.	39
Appendiks 2: Deltagere	42

Konference Oversight

Det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom: Konferencens Arbejdsramme og Indhold

En af de største udfordringer for ansvarlige politiske beslutninger, er at finde måder til at tackle fattigdom og social udstødelse. Af denne grund satte regerings og statsledere ved Lissabon topmødet i 2000, målet for den Europæiske Union, som skulle nås ved år 2010, "at blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden, med vedvarende økonomiske vækst, med flere og bedre jobs, og større social sammenhængskraft. For at nå dette mål kræves der en overordnet strategi med det formål at (...) bekæmpe social udstødelse". For at gennemføre dette ambitiøse mål, understreger det tyske formandsskab behovet for de fællesskaber, der skal findes i en bred europæisk social model for the 21. århundrede, og som reagerer på en passende måde på alle former for fattigdom og social udstødelse. I denne proces, skal alle de involverede gives en stemme – også og især hvis de sociale rettigheder for medvirken er begrænsede af deres position i yderkanten af samfundet. De Europæiske Møder med Mennesker, der Lever i Fattigdom, der har fundet sted i første halvdel af hvert år siden 2001, er en af de vigtigste komponenter til at fremme mere deltagelse på det europæiske niveau.

Det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom fandt sted den 4. og 5. maj 2007, under det tyske EU formandsskab i Palais d'Egmonts conferencecenter i Bruxelles. Både med hensyn til indhold og organisering, blev mødet tilrettelagt af en komite, der bestod af personale fra det Europæiske Anti-fattigdoms Network EAPN, repræsentanter fra det Tyske Føderale Ministerium for Arbejde og Sociale Anliggender, den Europæiske Kommissions Generaldirektorat for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Lige Muligheder, den tyske Nationale Anti-fattigdoms Konference, ATD Fjerde Verden, FEANTSA (Den europæiske føderation af nationale organisationer, der arbejder med hjemløse), den Belgiske Regering og repræsentanter for Ministeriet for Arbejde, Familien og Sociale Anliggender fra den Slovenske republik.

Til mødet var der omkring 220 personer, inklusive delegationer af mennesker, der lever i fattigdom fra alle den Europæiske Unions medlemsstater - med undtagelse af Rumænien – samt fra Norge. Det tyske EU formandsskab blev repræsenteret af Vice- kansler og Føderal Minister for Arbejde og Sociale Anliggender, Franz Müntefering, og ved Statssekretæren for Parlamentet i det Føderale Ministerium for Arbejde og Sociale Anliggender, Franz Thönnies. Kommissæren for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Lige Muligheder, Vladimir Špidla var til stede for den Europæiske Kommission. Mange medlemsstater sendte repræsentanter fra ministerier for sociale anliggender og fra de Permanente Repræsentationer, foruden

medlemmer fra Europa Parlamentets Udvalg for Social Beskyttelse (SPC), og fra Det Europæiske Råd. Men endnu vigtigere var repræsentanterne for NGOerne, de sociale partnere og universitetsverdenen.

Målet for to dages konferencen var at gøre status over og illustrere, hvordan den sociale situation for mennesker, der lever i fattigdom i den Europæiske Unions medlemsstater har udviklet sig siden møderne startede op i 2001. Positive hverdags erfaringer viste hvor vigtig deltagelsen af de implicerede er for kampen mod fattigdom og social udstødelse. Delegationerne udarbejdede konkrete forslag i arbejdsgrupperne omkring udfordringer og prioriteter for social integration, som de fandt, var de mest presserende, og afleverede dem i rapporterne til de tilstedeværende politiske repræsentanter for de europæiske institutioner og medlemsstaterne.

I forberedelserne til konferencen, havde EAPN udarbejdet en metodisk vejledning for de nationale delegationer og bedt dem om at fremstille status i tredimensionale genstande. Disse genstande blev et vigtigt bidrag til konferencens indhold. De blev præsenteret i plenum forsamlingen begge dage og gav en intens indsigt i de problemer og opfattelser fattige mennesker i medlemsstaterne har. Genstandene gjorde det klart hvilke betingelser, der påhviler den europæiske sociale model. Det var nemt at se, at de faktorer der medfører fattigdom og social udstødelse ligner hinanden meget i den Europæiske Union, men at den konkrete indvirkning på folks deltagelse og muligheder kan variere meget på grund af sociale trygheds niveauer, der kan være meget forskellige fra sag til sag.

Velkomst og åbning.

Mødet blev præsenteret af begge konferencens formænd, *Biskop Maria Jepsen* og *Prof. Dr. Ernst-Ulrich Huster*, som i deres fælles velkomsttale endnu engang understregede betydningen af Europas sociale dimension. Især mennesker, der er berørt af fattigdom og social udstødelse har brug for støtte og muligheder for at være med her. Men, mandatet gik videre end til selve konferencen, og derfor mindede formændene alle de tilstedeværende om enheden af ord og gerning. Den tyske Vice-kansellor og Føderale Minister for Arbejde og Sociale Anliggender, *Franz Müntefering*, tog dette aspekt op i sin åbningstale, idet han lagde vægt på at kampen imod fattigdom og social udstødelse ikke blot var et spørgsmål om menneskelig sympati, men at det lå i en velforstået interesse for hele samfundet. Staten bar ansvaret for at gøre mennesker i stand til at hjælpe sig selv. Adgang til et rimeligt arbejde, realisering af muligheder for uddannelse og at sørge for ordentlige boliger var, ifølge ham, det vigtigste grundlag i kampen mod fattigdom og social udstødelse. EU Kommissær for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Lige Muligheder, *Vladimir Špidla* understregede i sin velkomsttale, at politikere bliver bedt om seriøst at tage fat på de bekymringer og behov, som især de mennesker, der lever i udkanten af samfundet har behov for. Den Europæiske Union

kan kun medvirke til social integration hvis alle borgere er inkluderet i foreningsprocessen. En effektiv politik til at bekæmpe fattigdom og social udstødelse må garantere adgang til beskæftigelse, der sikrer levebrød, lige muligheder for uddannelse og oplæring, adgang til passende sygesikring, så vel som til sociale goder og tjenester generelt. Repræsentanten for Europarådets Kommissær for Menneskerettigheder, *Lauri Sivonen* fremhævede de umistelige menneskerettigheder og erklærede i sin velkomsttale, at fattigdom og social udstødelse var en fortsat krænkelse af menneskelig værdighed. En politik imod fattigdom og social udstødelse måtte tage alle typer af diskrimination op og skulle sikre adgang til retten til at deltage for alle. Imellem disse to indslag gav *Virginie Poilvert*, der også var med til det 5. møde, en kritisk beretning set ud fra de implicerede og erfaringerne fra sidste års møde. Møderne med Mennesker, der Lever i Fattigdom havde været en vigtig lejlighed til at høre de impliceredes meninger. De udvidede kendskabet til forekomsterne af fattigdom og social udstødelse i Europa, ved at illustrere både lighederne og forskellene. Møderne fremmede solidariteten mellem de implicerede, og var derfor også en ansporing for alle dem, der havde været aktive til ikke at køre trætte i anstrengelserne med at bekæmpe fattigdom og social udstødelse.

Præsentation af formål og arbejdsgrupper

På den første dag under titlen "*Hvad stræbte vi efter, hvor står vi*" – Status over de fem første Europæiske Møder for Mennesker, der Lever i Fattigdom, blev genstandene fra Østrig, Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Finland, Italien, Frankrig, Sverige, Malta, Grækenland, Tyskland, Ungarn, Irland, Letland, Litauen, Luxembourg og EAPN præsenteret og diskuteret på plenummødet. Derefter fortsatte deltagerne med at diskutere vanskelighederne og succeserne ved social integration i syv arbejdsgrupper med titlerne "*Stuve strategierne sammen – Skabe dialog – Forbedre tilbagemelding – Sætte sigte på fremtiden – Mere medvirken og Social sammenhængskraft*". Arbejdsgruppernes resultater blev resumeret i rapporter, der blev fremlagt i plenumforsamlingen den næste dag.

Diskussion og udveksling.

Den næste dag startede med en præsentation af målsætningerne fra delegationerne fra den Tjekkiske Republik, Holland, Norge, Polen, Portugal, Slovenien, Spanien og UK, men også fra Udvalget for Social Beskyttelse, det Belgiske Ministerium for Sociale Anliggender og Sundhed, og den Europæiske Kommission. Derefter blev de vigtigste resultater og konklusioner fra arbejdsgrupperne fremlagt. Disse korte udtalelser førte til en diskussion mellem Jérôme Vignon, leder af Direktoratet for Social Beskyttelse og Integration, Elise Willame, forkvinde for Udvalget for Social Beskyttelse og Renzo Fior,

formand for Emmaus International, og de delegerede. Man koncentrerede sig om problemerne omkring fattigdom og social udstødelse, så vel som mulige løsninger for det europæiske rammearbejde for handlinger. Spørgsmålet om fortsættelsen af en åben deltagelse i den europæiske forfatningsproces spillede en vigtig rolle, sammen med opfordringen til yderligere forbedringer af muligheder for deltagelse på både det Europæiske og nationale niveau.

Konklusion og fremtidsudsigt

Mødet blev afsluttet med udtalelser fra Franz Thönnies, Parlamentets Statssekretær ved det Tyske Føderale Ministerium for Arbejde og Sociale Anliggender, Ludo Horemans, Præsident for EAPN, så vel som Davor Dominkuš, konstitueret Generaldirektør for Sociale Anliggender ved Ministeriet for Arbejde, Familie og Sociale Anliggender i den Slovenske Republik. Som repræsentant for medlemsstaterne i Udvalget for Social Beskyttelse, overrakte fru Willame en rød megafon til Hr. Thönnies som genstanden for regeringsrepræsentanterne. Denne genstand hentydede til at de implicerede skulle tale højt til de politisk ansvarlige, og samtidig var det en opfordring til repræsentanterne om at tale højt for de berørtes interesser. Megafonen blev af Hr. Thönnies givet videre til Hr. Dominkuš, som repræsentant for det kommende EU Formandskab.

Konferencens vigtige udtalelser

Konferencens vigtige temaer og diskussionsemner er resumeret i nedenstående oversigt. De blev udarbejdet og præsenteret af delegationerne ved hjælp af tredimensionale genstande i arbejds – og diskussions grupperne:

- De delegerede mente, at velstanden vokser i den Europæiske Union. Samtidig udtrykte de bekymring for at hullet mellem fattige og rige er blevet endnu større, og at dette ikke kun er tilfældet i Europa. Samtidig blev det observeret, at spørgsmålet om en rimelig fordeling spiller en marginal rolle på den politiske dagsorden.
- Nogle af de delegerede anså det som en illusion, at Lissabon målet om en afgørende indflydelse på udryddelsen af fattigdom ved år 2010 ville kunne nås. Tværtimod så de en voksende forværring i livsbetingelser, især for mennesker, der lever i fattigdom og social udstødelse. De opfatter de instrumenter, der skulle hjælpe til med social integration, ikke som et selvhjælpsmiddel, men derimod som en nedladende beskyttelse og en formindskelse af deres rettigheder til at deltage.
- Konferencens deltagere var meget bekymrede med hensyn til yderligere liberalisering og privatisering af de offentlige tjenesteydelser. Deres erfaringer viste, at sådanne tiltag havde en socialt marginaliserende virkning, og at adgang til elementære ydelser som vand eller energi blev vanskeligere og dyrere.
- Deltagerne anså børnefattigdom, de ulemper, kvinder står overfor, begrænset adgang til uddannelsessystemet, sygesikring, høje arbejdsløshedsprocenter, hjemløshed, og adgang til ordentlige boliger, for at være de vigtigste elementer for udstødelse, og som mere eller mindre var de samme risici i alle medlemsstater. I nogle tilfælde yder socialforsorgssystemerne ingen beskyttelse eller utilstrækkelig beskyttelse imod disse risici .
- Diskrimination og racisme er yderligere faktorer der medfører social udstødelse. De berører et bredt spektrum af grupper, så som etniske minoriteter (specielt Romaerne), handicappede, ene forældre, ældre mennesker, så vel som indvandrere.
- Der blev klaget over den måde asylansøgere blev behandlet i forskellige lande i den Europæiske Union, som ikke kunne forliges med at sikre menneskelig værdighed. Også i den situation, hvor folk ikke havde gyldige papirer, eller for indvandrere, der kom for at arbejde, blev de fundamentale rettigheder ofte overtrådt.

- Fattigdom hos ældre mennesker spiller en stor rolle, især i de nye østeuropæiske medlemsstater. Problemerne ses for eksempel ved, at ofte rækker den europæiske models sociale overførsler og socialforsorg ikke til at klare fattigdommen.
- Selvom regeringer og offentlige administrationer i mange af den Europæiske Unions medlemsstater nu er blevet klare over emnet "deltagelse af de implicerede", kunne de delegerede stadig observere store mangler hvad angik den konkrete implementering, både i forhold til lovgivnings procedurer og dagligdags administrative handlinger.
- At have ret betyder ikke altid at få ret. De delegerede kunne rapportere om meget store problemer med hensyn til håndhævelsen af legale rettigheder og opfordrede i denne sammenhæng til at forpligtige de offentlige kontorer til at informere.

De ovenstående meninger viser klart, at en succesfuld social integration er et ønske, men ikke en realitet for mange mennesker i Europa. Løsningen af sociale problemer er følgelig en central prøve på hele den europæiske foreningsproces' berettigelse. Social integration kan ikke opnås uden samråd med de berørte, der til gengæld forventer at blive mødt med respekt, og at betingelserne for en omfattende social integration bliver forbedrede i en atmosfære af lighed.

Den Europæiske Union har påtaget sig at forbedre den sociale sammenhængskraft i og imellem medlemsstaterne. Det 6. Møde med Folk, der Lever i Fattigdom åbnede mulighed for en specifik indsigt i Lissabon Strategiens indflydelse. Opmærksomheden var ikke rettet mod politikere eller akademikere, men på at give en stemme til "ofrene" selv, som eksperter, der forsvarede deres egen sag. Det styrkede udvekslingen mellem de implicerede, men også med beslutningstagerne og de tilstedeværende repræsentanter for institutioner og foreninger, fra den Europæiske Fagforenings Sammenslutning (ETUC) til det netværk, der fremmer velfærd og rettigheder for børn og unge mennesker (Eurochild), og som har muliggjort net-samarbejde. Konferencen gjorde det også klart, at "Europa har brug for ansigter", som konferencens formand Biskop Maria Jepsen sagde. Det er budskabet til de berørte "Du er noget! Vi ved du er der, og vi respekterer dig i den situation du er." Bag dette ligger også det faktum at mange stater, private, initiativer og hjælpere allerede tager sig af mennesker, der sidder i dårlige forhold. Mødets resultater afspejlede disse indsigter, og bragte yderligere eksempler på social udstødelse, som et socialt Europa ikke længere har råd til at tolererer.

I de to konferenceformænds velkomsttale, blev de vigtigste udtalelser fra mødets individuelle dagsordener resumeret. Hvis De skulle ønske mere information, finder De i Annekset en liste over deltagerne, opdelt efter land og funktion.

Hele Rapporten

1 Formændenes fælles velkomsttale

Lissabon Strategien fra år 2000, det Europæiske Anti -fattigdoms Netværk, de Europæiske Møder med Mennesker, der Lever i Fattigdom – det er godt at de eksisterer, vi ville bare ønske at de var bedre kendt, og at de ville få mere støtte fra alle sider og niveauer – og i sidste ende håber vi, at de en skønne dag vil kunne sige jobbet op. Men, det bliver bestemt ikke muligt i den nærmeste fremtid, og sandsynligvis aldrig nogensinde. Antallet af fattige mennesker, der lever i total fattigdom vokser – det kan der ikke tages fejl af. Gå en tur gennem byen eller gå på Internettet, der kan man få bekræftet fænomenet, der findes i hele Europa. Det gør dette møde endnu vigtigere, her hvor man udveksler erfaringer, hvor der gives opmuntringer, hvor folk, der ellers ville være fuldkommen uvidende om hinanden, mødes. Her kan mænd og kvinder med forskellige ansvar, som er berørte på forskellige måder, lytte til hinanden og udvikle perspektiver mod den fattigdom der var, og den fattigdom, der stadig truer.

Vi er bekendte med problemet fattigdom på forskellige måder. Jeg, Maria Jepsen, har været Evangelisk-lutheransk Biskop i Hamburg i 15 år, og der er jeg især engageret i mennesker uden hjem eller indkomst, og i kvinder, der lever i fattigdom. Jeg, Ernst-Ulrich Huster, har været engageret i forskning i over 25 år omkring spørgsmål, der vedrører fattigdom og social udstødelse, idet jeg arbejder i og med velfærdsforeninger og NGOer, men også med regeringsinstitutioner, så vel som den Europæiske Kommission. Vi kan mærke de massive forskelle, men er samtidigt imponerede over fattige menneskers fantastiske fleksibilitet, hvordan de klarer sig med fantasi og selv om de bliver ved med at være fattige handler solidarisk – og vi oplever også det chokerende ekstremt modsatte med depressioner, lammelse og marginalisering.

Bibelen er vores vejleder, og her læser vi først og fremmest at der altid vil være fattige iblandt os, samtidig med at der er en konstant henvisning til ikke at skubbe de fattige til side, ikke at udnytte de fattige, men til at være barmhjertige og retfærdige mod de fattige. Vi bliver målt efter om vi har respekt for de fattige og gør det muligt for dem, at leve under rimelige forhold. I forbindelse med 50 års jubilæet for underskrivelsen af Romtraktaten den 25. marts i år, bekendtgjorde Fællesskabet af de Protestantiske Kirker i Europa (CPCE) fem gode ønsker for Europas fremtid. Vi citerer fra det tredje ønske:

“Den Europæiske Union har brug for mere retfærdighed. Til trods for alle de økonomiske succeser, lever næsten 80 millioner mennesker i EU stadig på grænsen til fattigdom, og hvert femte barn er truet af fattigdom. Mere end 17 millioner mennesker i EU er arbejdsløse. Forskellen på fattige og rige bliver større og større i mange europæiske lande. De protestantiske kirker i Europa

ønsker en Europæisk Union, der bringer den økonomiske og den sociale politik i en balance, der er gensidigt støttende og som bekæmper fattigdom og sociale afgrænsning i Europa stærkere end hidtil.”

For at opnå dette har vi brug for to ting: for det første skal enhver, der har med fattigdom og social udstødelse at gøre tale sammen, lytte til hinanden, og diskutere forslag sammen. For det andet må vi sætte næring efter tæring. Vi skal lave et tæt samarbejde af de forskellige aktiviteter, for eksempel af denne konference, af EAPN, af den Europæiske Kommission, af medlemsstaternes regeringer, af de nationale fattigdomsorganisationer, af NGOerne, så vel som andre organisationer, præcis på den måde de blev planlagt af Lissabon og derefter af Nice resolutionerne. Resolutionen fra Lissabons Europæiske Rådsmøde år 2000, om at gøre Europa ikke alene til den mest konkurrencedygtige og dynamiske videns-baserede økonomi i verden ved år 2010, men også at opnå større social sammenhæng, må gennemføres. Vi er kun tre og et halvt år fra den planlagte afleveringsfrist. Derfor er dette års Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom så afgørende. Det er et spørgsmål om kritisk at se hvor langt vi er nået og vise hvad der kan og bør tackles som de næste mål. De to mål bør ikke ses som kun vagt sammenhængende, eller uden sammenhæng overhovedet. Den mest dynamiske økonomi og sociale sammenhæng må tværtimod hænge sammen. På samme tid kan man også se, at Europa er ansvarlig for noget andet. Indvandrere fra fattigdoms- og civil krigsramte regioner i verden kommer til dette Europa, med og uden pas og opholdstilladelser. Europa er en del af et globalt økonomisk system, der marginaliserer store dele af verdensbefolkningen socialt set. Fattigdom og social udstødelse i og udenfor Europa er komplekse emner, der kan medføre polemik, men, som også gør det muligt at finde strategier, der bringer os videre. Lad os sammen prøve at opnå det sidstnævnte.

Biskop Maria Jepsen

*Northelbian Evangeliske – Lutheranske Kirke,
Hamborg*

Prof. Dr. Ernst-Ulrich Huster

*Det Evangeliske Universitet for Anvendt
Videnskab*

Rhineland/Westphalia-Lippe Bochum

2 Åbningstalen og velkomst taler

Åbningstale

*"Ansvarlighed for det hele – Respekt for individet –
For et Europa med et socialt ansigt"*

Franz Müntefering, Føderal Minister for Arbejde og Sociale Anliggender

Velkomst tale

Vladimir Špidla

EU Kommissær for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Lige Muligheder

Lauri Sivonen

Rådgiver - Kontoret for Kommissæren for Menneskerettigheder ved Europarådet

Erfarings rapport

Virginie Poilvert

Deltager i det 5. Europæiske Møde med Mennesker, der lever i Fattigdom

"Europa er en af de rigeste regioner på jorden.
Det burde ikke lade nogen kold, at også her bor der fattige mennesker."

Franz Müntefering

Den tyske Føderale Minister for Arbejde og Sociale Anliggender, **Franz Müntefering**, placerede et klart politisk mandat i centrum af sin tale: "De politiske beslutningstagere er ansvarlige for det hele. Og de må respektere den enkelte." Derfor er kampen mod fattigdom og social udstødelse i den Europæiske Union ikke blot et spørgsmål om menneskelig sympati, men tjener hele samfundets velforståede interesse. Ved politisk iværksættelse, og til trods for de 27 medlemsstaters forskellige traditioner, kan Europa fremmane deres fælles sociale værdier og ideer. For eksempel gælder ideen om en social velfærdsstat, om en social markeds økonomi og om et socialt partnerskab i sin kerne i alle dele af Europa. Og: "Vi har en fælles opfattelse af menneskelig værdighed og af et socialt samfund. Dette vejleder vore handlinger og lægger en forpligtigelse på den politiske arena." En af de centrale udfordringer for den europæiske socialpolitik på dette område vil være at lave det indre marked til et socialt marked og tænke over de økonomiske, økologiske og sociale spørgsmål som en helhed. Mottoet for det tyske formandsskab er meget passende: "At samle kræfterne for et socialt Europa – for en social verden!"

Minister Müntefering understregede, at de nationale traditioner var dominerende faktorer i social politik. Han opfordrede derfor til en intensiv udveksling af erfaringer – "med mere mod

til at stræbe efter mere konkrete mål, og med en klar, gennemskuelig rapportering på fremskridtene indenfor de respektive sociale områder”. Det tyske formandskab laver derfor en kampagne på dette område, for at socialpolitiske retningslinjer kan blive vedtaget i revisionen af de integrerede retningslinjer i 2008. Det handler ikke blot om at formulere “minimum standarder, men også om sociale fremskridt, som vi stadig må stræbe efter.”

En af de største opgaver der skal udføres af social politik – ifølge Minister Müntefering – er at skabe muligheder for et sted, hvor alle mennesker har mulighed for at deltage. Ifølge Minister Münteferings synspunkt, er de følgende tre områder af central betydning for en social integrationspolitik:

- Uddannelse er grundlaget for et liv man selv er herre over. Det er en menneskerettighed, og udgør dermed en forløber for alle andre hensyn. Lige muligheder er afhængige af lige uddannelsesmæssige muligheder, der skal være tilstede fra begyndelsen, så folk ikke bliver fanget i en spiral af at være ladt tilbage uden udsigter og ansigt til ansigt med social udstødelse, således at individuelle fattigdomsforløb kan afbrydes så tidligt som muligt.
- At have et arbejde sikrer ikke alene folks levebrød, men betyder også respekt, anerkendelse og – i det ideelle tilfælde – en grad af selvrealisering. Set fra dette synspunkt svarer målet for fuld beskæftigelse til at bibeholde princippet om integration i samfundet. Samtidig må der siges, at der er mangel på jobs, især indenfor ufaglært arbejde. Der er brug for livslang indlæring og skræddersyede færdigheder for at forbedre beskæftigelsesmulighederne. Det tyske formandskab opsummerer sådanne indsats under betegnelsen “gode jobs”. Det kræver både flere jobs, så vel som rimelige lønninger, lovmæssig sikkerhed, sundhedsbeskyttelse på arbejde, familie-venlige jobs og tilstrækkelige oplæringsmuligheder.
- En tredje kærneforudsætning, for at realisere sociale deltagelsesrettigheder, er adgang til rimelige boliger i et miljø der er værd at leve i.

En politik, der tager folk alvorligt kan ikke seriøst love folk en hurtig og nem løsning til at overvinde fattigdom og social udstødelse. Men: “*Fremskridt er mulige!” – dette er en stående forpligtigelse, og det skal være indstillingen til (europæisk) politik. Beslutningstagerne kan ikke resignere overfor det faktum at der er mennesker, der er udelukket fra disse tre områder i livet. For at udvikle social integration er der på den ene side brug for mere ansvarlighed, og på den anden side retten til pålidelig statsstøtte. Ideen om en social velfærdsstat til at organisere solidaritet er mere aktuel end nogensinde, ifølge ministeren, men, der er også brug for større offentligt sindelag og private initiativer.

“Hvis vi politikere ønsker at forstå jeres behov og vurdere hvilken indflydelse foranstaltningerne for at tackle fattigdom og social udstødelse har, må vi lægge mærke til hvad I har at fortælle os.”

Vladimir Špidla

EU Kommissæren for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Lige Muligheder, **Vladimir Špidla**, mente, at de daglige politiske anliggender manglede en del i opfølgning, hvad angik muligheder for bedre at involvere dem, der er berørte af fattigdom, i den politiske proces og at lytte mere intenst til deres behov. Når alt kom til alt, afhang ansvarlig politik af præcist de impliceredes stemmer, for kun hvis de er i stand til at formulere og fremlægge deres krav kan (social) politiske aktiviteter skræddersyes til dem. Den Europæiske Union havde gang på gang taget spørgsmålet om social integration op i sin 50-årige historie. Her måtte man også lægge mærke til at spørgsmål om social sammenhæng og integration var ved at blive mere og mere vigtige i en Union, der voksede, og voksede sammen, samtidig med at spørgsmålene blev mere komplekse. Den Europæiske Union reagerede på dette på topmødet i Amsterdam i 1997 og udvidede Fællesskabets kompetencer indenfor området social beskyttelse. På grundlag af viden om at “Antallet af mennesker, der lever under fattigdomsgrænsen og i social udstødelse i Unionen er uacceptable”, besluttede statsoverhoveder og regeringer, på år 2000 Lissabon Topmødet, sig til effektivt at bekæmpe fattigdom og social udstødelse ved år 2010 i alle medlemsstater.

Hvis man så på resultaterne fra den Fælles Rapport om Social Beskyttelse og Social Indslusning, der blev fremlagt af den Europæiske Kommission i februar 2007, kunne man imidlertid se, at fattigdomsrisikoen stadig er høj i den Europæiske Union, med et gennemsnit på 16 procent i 2004. På samme tid viste tallene også et betydeligt velstandshul imellem og i de individuelle medlemsstater – men også en kønsspecifik spredning af fattigdoms risici. Den fælles rapport understregede også behovet for i højere grad at inkludere alle relevante civilsamfunds interessenter og sociale partnere i at udarbejde de nationale strategier for kampen imod fattigdom og social udstødelse. At fremme deltagelsen var et centralt element i kampen mod fattigdom og social udstødelse. Det drejede sig ikke kun om at lytte til de berørte, men også om at involvere dem i de politiske processer på en passende måde.

Kommissær Špidla oplyste, at ikke mindst på grund af Den åbne Koordinationsmetode for Social Beskyttelse og Social Indslusning (OMC), var der lavet et nuanceret rapporteringssystem i den Europæiske Union, som råder over et betydeligt kvantitativt materiale om tendenserne i den sociale situation i Europa. Men, der findes stadig ingen kvalitative studier, der beskriver og analyser de menneskelige omstændigheder i konkrete betegnelser. De berørtes erfaringerne bliver ikke systematisk dækket og forarbejdet. Det var derfor vigtigt for disse individuelle grupper at blive mere involverede i diskussionerne og

undersøgelserne. De Europæiske Møder med Folk, der lever i Fattigdom, understreger denne konsultationsret for de berørte. Som Kommissær Špidla sagde, de skaber et forum for udveksling mellem fattige mennesker og beslutningstagerne. Møderne giver mulighed for at lytte til, forstå og få information fra hinanden. Alt taget i betragtning havde disse møder over årene hjulpet til med at udvide forståelsen for fattigdommens og den social udstødelses multidimensionale natur, og til at illustrere dette på basis af personlige realiteter.

Det var også blevet klart, på basis af denne udveksling af erfaringer, at en effektiv politik imod fattigdom og social udstødelse skal relateres til mange dimensioner, som er afhængige af og styrker hinanden. Disse omfatter socialpolitiske ansvarsområder, så som adgang til beskæftigelse, som sikrer folks levebrød, sikkerhed for lige uddannelses- og oplærings muligheder, adgang til et passende sundhedsvæsen, så vel som adgang (uden hindringer) til sociale goder og tjenester som en helhed.

Kommissær Špidla understregede, at den Europæiske Union har til hensigt at styrke den sociale sammenhæng i EU. Det findes mange forskellige redskaber, der kan bruges når det kommer til gennemførelsen inklusive rapporterne, der er udarbejdede indenfor OMCs rækkevidde, Struktur Fondene og PROGRESS Fællesskabsprogrammet, der blev startet op igen i år 2007. Forskellige af Kommissionens initiativer er beregnet på at skulle tiltrække opmærksomheden mod visse grupper, der især har specielle problemer, som f. eks at fremme projekter der er beregnet på at forbedre de arbejdsmuligheder, der er åbne for de mennesker, der er længst væk fra arbejdsmarkedet.

Året 2007 er det Europæiske År for Lige Muligheder for Alle. For at være sikre på at den Europæiske Unions motto "Enhed i forskellighed" (*In varietate concordia*) ikke forbliver en papirtiger, handler det om helt klart, at understrege forbindelserne mellem en politik, der fremmer lige muligheder og social integration. Til dette formål, skal borgerne også være inkluderede på en bæredygtig måde i den europæiske integrationsproces. Det er på den måde, at det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom hjælper til med at fremme kampen imod fattigdom og social udstødelse på alle planer.

"Menneskerettigheder er ikke blot en luksus for den lille, privilegerede elite. (...) Fattigdom er ifølge sin natur et angreb på menneskelig værdighed. Men, den tjener også som en uoverkommelig forhindring for at kunne yde godt af civile og politiske rettigheder."

Lauri Sivonen

Som rådgiver for kontoret for Europarådets Kommissær for Menneskerettigheder, gav **Lauri Sivonen** velkomsttalen på Europarådets vegne. Ifølge Kommissæren for

Menneskerettigheder, Thomas Hammarberg, var det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom en god mulighed for at evaluere de fremskridt, der var gjort i forhold til Lissabon Strategien. Der var sat fokus på spørgsmålet om hvad der var opnået i Europa, og om Unionen var på rette kurs til at nå sine mål for 2010.

Der var sket en masse siden det første møde i 2001, da spørgsmålet blev rejst om hvordan de implicerede kunne være med til at give deres eget bidrag til gennemførelsen og bedømmelse af Lissabon Strategien. Siden da, havde disse møder fundet sted årligt – hvilket var grund nok til at mene, at de var blevet et vigtigt, frugtbart bidrag til implementeringen af den europæiske politik mod fattigdom og social udstødelse. Samtidig viste møderne klart Unionens ambition om, at kampen imod fattigdom og social udstødelse altid burde udvikles sammen med de berørte og med dem, der repræsenterer deres interesser.

Den Fælles Rapport om Social Beskyttelse og Social Indslusning, der blev præsenteret af Kommissær Špidla den 20. februar 2007, viste imidlertid også, at mange mennesker bliver ved med at være marginaliserede midt i et velstående Europa. 16% af europæiske mænd og kvinder lever i fattigdom og 10% i husstande, hvor man er arbejdsløs. Og selv om man kunne se en stigende offentlig bevidsthed om sager, der havde noget at gøre med social udstødelse, blev mange fattige mennesker ved med at være stigmatiserede og forfordelte.

Som menneskerettighedsorganisation arbejder Europarådet også med sager der vedrører fattigdom og social udstødelse. Europarådet har vedtaget to vigtige konventioner for at sikre fundamentale rettigheder Den ene er den Europæiske Konvention for Beskyttelsen af Menneskerettigheder og Fundamentale Friheder, der angår civile og politiske rettigheder, og den anden er den Europæiske Sociale Traktat, for sociale og økonomiske rettigheder. Et af de vigtigste mål for Europarådet er at sikre de sociale rettigheder.

Menneskerettigheder er ikke et privilegium for særskilte befolkningsgrupper. Sociale og økonomiske rettigheder støtter frihed og civile rettigheder – og vice versa! Mennesker, der lever i fattigdom og social udstødelse er nægtet adgang til disse rettigheder. Mennesker, der må kæmpe hver eneste dag for at overleve kan ikke tage del i det offentlige liv.

Et af mødets mål var - ifølge Sivonen – at få rettet opmærksomheden mod eksempler på vellykket integration. Den 23. marts 2007, fremlagde Europarådet sammen med den Europæiske Kommission, en ny Europæisk Diskussions Platform for etiske initiativer til at bekæmpe fattigdom og social udstødelse i en ånd af solidaritet. Dette projekt er specielt, fordi det hele tiden prøver på at involvere de berørte og ikke først og fremmest skaffe hjælp til dem via institutionerne.

Fremmedhad og racisme er centrale europæiske emner i dag. Eksemplerne med Romaerne viser hvorledes racisme og fremmedhad kan være bundet sammen med former for ekstrem fattigdom. Romaerne er ofre for diskrimination på mange områder, hvad enten det er i forhold til uddannelse eller sygesikring, på arbejdsmarkedet eller adgang til sociale ydelser. En yderligere grund til bekymring er børnefattigdom. Fattigdom og social udstødelse kan have en direkte indflydelse på et barns mentale og fysiske helbred og på deres uddannelses muligheder.

For at opsummere, Sivonen erklærede at fattigdom altid medfører udstødelse af de berørte fra deres rettigheder. En politik, der har fattigdom og social udstødelse som mål, må derfor følgelig sikre adgang for alle til samfundets rettigheder om at deltage. Dette omfatter ligeledes retten til uddannelse og retten til oplæring og arbejde, til ordentlige boliger og sociale (sygesikrings) ydelser. At bekæmpe fattigdom via gennemførelsen af menneskerettigheder, har til hensigt at gøre folk i stand til at udnytte deres rettigheder fuldt ud!

“Disse møder gør os i stand til at møde hinanden og blive stærkere fra mødet, så vi kan fortælle andre mennesker, der lever i fattigdom om ideen med at deltage. For vores delegation var det ligesom at tage et sug fra en iltflaske!”

Virginie Poilvert

Virginie Poilvert, der havde været medlem af den franske delegation til det 5. Europæiske Møde for Mennesker, der lever i Fattigdom, fortalte om sine erfaringer og indtryk. Hun forbandt dette tilbageblik med sine forventninger til den nuværende konference. Det tidligere års møde havde været en kæmpemulighed for at bevidstgøre offentligheden. Det gav fattige mennesker mulighed for at handle for dem selv og for andre. Her deltog deltagerne i en lang tradition i kampen mod fattigdom og social udstødelse, men, det var også klart at for det første havde forandringer brug for tid, og for det andet kunne de ikke opnås uden samarbejde med andre aktører. Møderne med fattige mennesker var et vigtigt redskab for dette.

Virginie Poilvert sagde, at den komplekse sociale situation i den Europæiske Union var blevet tydelig for deltagerne ved hjælp af de mange illustrationer af virkeligheden, foruden de forskelle, der er med hensyn til socialhjælp. At være fattig i Europa betyder ikke at være lige fattige! De vanskeligheder folk skulle overvinde var meget forskellige. Derfor var mødet også en mulighed for at tænke over de personlige erfaringer med fattigdom.

Ifølge hende var møderne i Bruxelles en god mulighed for at øge deltagelsen af de implicerede. For de delegerede var det for det første et forum til at udveksle synspunkter og engagere sig i solidaritet, og for det andet samtidigt et sted hvor de følte de blev taget mere alvorligt af beslutningstagerne. Deltagerne i disse møder havde også haft konkret indflydelse i Frankrig. Gennemførelsen af regionale og transnationale møder var f.eks. blevet afholdt sammen med socialt finansierende organisationer. Formålet med disse møder var, at socialrådgivere og fattige mennesker lærte hinanden at kende, for at udvikle metoder til et konkret engagement. Det var en måde at tiltrække de politiske beslutningstageres opmærksomhed på, så de kunne forstå, at der findes svar på sociale problemer. En anden direkte konsekvens af det 5. Europæiske Møde var oprettelsen af foreningen ”*La parole du citoyen*” (Borgerens Stemme), hvor både de mennesker, der var direkte berørte af fattigdom og socialrådgiverne mødtes.

Med hensyn til dette års møde, udtrykte Virginie Poilvert, håbet om at der ville blive mulighed for at gøre status og diskutere de næste skridt, der skulle tages. Det var Lissabon Strategiens mål, at gøre meget nødvendige fremskridt i kampen mod fattigdom ved år 2010. Spørgsmålet var hvilke fremskridt man kunne se i den Europæiske Unions stater. Virginie Poilvert refererede til tidligere nævnte centrale fremgangsmåder i kampen mod fattigdom og social udstødelse: Adgang til arbejdsmarkedet, til en anerkendt indkomst og til en bolig, integrationen af indvandrere, deltagelse af de berørte osv. Hun understregede, hvor vigtigt det var at blive ved med at stræbe efter dette mål, for at virkeliggøre et socialt Europa til gavn for borgerne. Møderne med folk, der lever i fattigdom var en mulighed for at komme sammen, udveksle information og slippe ud af ens egen passivitet. Men, man måtte ikke glemme at denne udveksling skulle følges op med handling – ellers var det hele bare tom snak.

3 “Hvad vi søgte, hvor vi står”

De symbolske genstande, der blev præsenteret på mødet

Under titlen “Hvad vi søgte, hvor vi står” opsummerede 25 delegationer, den Europæiske Kommission, Udvalget for Social Beskyttelse, det Belgiske Føderale Ministerium for Social Integration, så vel som EAPN, deres erfaringer fra de tidligere fem møder og visualiserede resultaterne i tredimensionale ting. Knyttet til dette var spørgsmålet om, hvordan indslusning af fattige folk påvirkede den sociale integrationsproces. Præsentationerne er i grupper i forhold til det område det omhandler, og deres vigtigste erklæringer er beskrevet nedenfor. Nogle præsentationer falder indenfor flere grupper, da de har fokuseret på forskellige emner.

Fattigdom og deltagelse

Præsentationerne fra Bulgarien, Cypern, Frankrig, UK og Portugal viste helt klart, på forskellige måder, hvordan fattigdom kan bruges synonymt for et samfund, der har tabt balancen. Det gælder uanset de forskellige velstandsniveauer, som f.eks. mellem Frankrig og Bulgarien. Fattigdom og erfaringer med social udstødelse er relativt i forhold til samfundsvelstanden i det givne land, derfor er det så vanskeligt statistisk at sammenligne de forskellige omstændigheder i de forskellige lande. Hvis man derimod fokuserer på mennesker, kan man via præsentationerne se, at den konkrete erfaring af fattigdom og social udstødelse, og den dermed følgende mangel på deltagelse og andre muligheder, er lige så universelle som de underliggende sociale fordelingskonflikter og politiske stridigheder.

Den bulgarske delegation udtrykte gennem sin fremvisning af meningsløse ting (en bundløs kop, en plastik cigaret), at fattige mennesker føler sig lukket ude fra deltagelse i samfundslivet på grund af isolation og stigmatisering. Fattigdom opfattes som tab af mening. Men, at beskæftige sig med kampen mod fattigdom og social udstødelse er ikke kun et spørgsmål om hvordan den enkelte kan integreres bedre i samfundet. Det er også et spørgsmål om den politiske debat om hvordan samfundsmidlerne bør fordeles. Er det socialt retfærdigt – som den bulgarske delegation spurgte – hvis regeringen bruger penge på forsvarsudstyr, samtidig med at mange pensionister ikke får en pension de kan leve af?

Den cypriotiske delegation fulgte op på denne tanke og spekulerede over hvordan deltagelsen af folk, der lever i fattigdom kunne styrkes yderligere i den politiske proces. Også, eller måske især i et land, hvor fattigdom mere er et marginalt fænomen, kom problemet op ved de sociale minoriteters politiske lobbyarbejde. Mens alle i Bulgarien kender til den sociale udstødelse af gamle mennesker, var der stadig en del lobbyarbejde, der skulle gøres i Cypern, for at få dem det angik, med i den kollektive bevidsthed. Bidraget fra Cypern viste, at der især er to påtrængende problemer: For det første vanskelighederne med hensyn til at finde finansielle kontrakter til sociale projekter ikke kun i landet, men også fra den Europæiske Union, og for det andet den langsomme fart på forandringer.

Et samfund som ønsker at finde sin balance må acceptere mennesker der lever i fattigdom og social udstødelse som fulde medlemmer. Det må respektere deres rettigheder og forsøge

deres deltagelse. Den franske delegation viste hvordan bevidsthed kan skabes omkring kampen imod fattigdom og social udstødelse med små trin. Møderne med Mennesker, der Lever i Fattigdom havde haft indflydelse både på det nationale og det regionale niveau. Der var f. eks opstået en mængde selv-organiserede initiativer, hvor de berørte kunne gøre opmærksomme på deres situation, og aktivt påberåbe sig rettighederne til deltagelse. Budskabet her er, ikke at blive fanget i isolation. Deltagelse har brug for politiske og samfunds betingelser, der er åbne for medvirken, men mindst ligeså vigtigt er individets villighed til at tage aktivt del i implementeringen af de fundamentale værdier "frihed, lighed, deltagelse" som var symboliseret i den franske fremstilling. Når alt kommer til alt er det kun gennem et fortsat pres fra græsrodderne, at den politiske proces vil åbne sig for dem, det angår.

Delegationen fra UK anså, at retten til deltagelse for fattige mennesker var mangelfuld på mange måder. De mente, at løfterne om social deltagelse kan ses som en dør, hvor der er anbragt forskellige forhindringer foran. Racisme, alle typer af diskrimination, manglende job muligheder, begrænset adgang til sociale og kulturelle tilbud medfører alle, at mennesker, der lever i fattigdom mere og mere lever i en parallel verden i forhold til størstedelen af samfundet. UK eksemplet viste også at en større deltagelse er mulig. Gruppen viste for eksempel, at kvalitative undersøgelser af de berørte, og udarbejdelsen af de nationale handlingsplaner mod fattigdom og social udstødelse indenfor rammerne af Lissabon Strategien, bestemt havde ført til større deltagelse af de berørte.

Også eksemplet fra den portugisiske delegation handlede om hvordan større deltagelse kan organiseres, for eksempel omkring arbejdet med de ældre. Beskæftigelses- og fritids aktiviteter bliver udarbejdet for ældre mennesker med handicaps i et projekt med titlen "At gøre deltagelse mulig" – delvis i samarbejde med lokale firmaer. Delegationens genstand – en porcelænstallerken malet med en blomst, der var fremstillet i løbet af projektet – symboliserer hvordan ældre mennesker, på grund af deres erfaringer og færdigheder, kan lave noget tilsyneladende ubrugeligt om til kunst. Ni andre mikro projekter er nået ud til andre målgrupper som børn, unge og mentalt syge. Aktiviteterne viste hvordan deltagelse kan gennemføres in situ (på stedet). Men der var en lang vej at gå; netværk skulle opbygges og der skulle skabes plads for deltagelse. Det viste sig gentagne gange, at det var vanskeligt at overføre eksempler på god praksis fra en midlertidig modelfase til lang-tids regulær praksis.

Fattigdom og sammenbruddet af solidaritet

Fattigdom og social udstødelse præsenterer sammenbruddet af solidaritet mellem mennesker, ikke kun i samfundet i sin helhed, men nogle gange også i grupper af mennesker, der lever i fattigdom. De bliver skubbet ud på sidelinjen, enten med vilje eller ubevidst. Disse mennesker forsvinder fra synsfeltet, og der er ikke nogen automatisk mekanisme, der fører hen til de berørte, som kan forene dem, og udtale sig om deres behov. Hverdagens psykiske og fysiske anstrengelser er ofte alt for store. Det, der ofte mangler, er ikke kun muligheden, men også styrken til at stå op for egne rettigheder. Delegationerne fra Italien, Østrig, Spanien, Tyskland og Slovenien koncentrerede sig om dette problem.

“Der var engang et lille bedrøvet barn. Hans øjne så ud på en verden, der syntes at være for stor. I sin barndom erfarede han betydningen af brød. Han havde ingen forventninger til sit liv” – sådan begyndte præsentationen af den italienske delegation, om en lille dreng, der hele sit liv kun oplevede mangel på solidaritet og (social) isolation. En dag møder barnet mange andre mennesker på en markedsplads, som også lever i yderkanten af samfundet. Men, en forandring er ved at ske, folkene bliver pludselig klare over at de har styrke i at være mange – de slår sig sammen og begynder at tale med en stemme.

Følelsen af udstødelse og individuel hjælpeløshed blev også vist frem i det østrigske bidrag. En terning symboliserede de forskellige sider af fattigdom og social udstødelse. Hver side rører kun hinanden i kanten – som betyder at hvert eneste menneske eller gruppe i sidste ende er alene med deres bekymringer og behov. Og terningen viste også noget andet, nemlig, at lige meget hvordan man vender terningen kan iagttageren altid kun se den ene side af den. Lige så selektiv som denne opfattelse af samfundet er, ligeså tilfældig er i sidste ende socialhjælpen og støtte ydelserne. Vi er heldige, hvis vores side af terningen kommer op. Den gruppe kan så få opmærksomhed og opnå hjælp. De andre forbliver i skyggen – og berører kun hinanden delvist i kanterne, og forbliver derfor i sidste ende isolerede på deres egen side, uden at være i stand til at skabe kontakt.

De samme tanker kunne også genfindes i den spanske delegations bidrag. Stærkt farvede balloner symboliserede de emner, som gør mennesker, der lever i fattigdom og social udstødelse i stand til igen at forsvare egne interesser. At samarbejde i netværk, deltagelse, indføling, opmærksomhed og hjælp til selvhjælp var de symboler, som for den spanske delegation kunne vise vejen frem til hvordan man beskæftiger sig med løsningen på sociale problemer i en ånd af partnerskab.

Med et brød forestillede den tyske delegation sig et samfunds mulighed for at vise solidaritet, og for alle at tage del i den fælles velstand. Brød er symbolet – det kan let brækkes i stykker og stiller alles sult i lige grad. Overført til Møderne med Folk, der Lever i Fattigdom, så delegationen også tegn på, at det var muligt at modvirke nedbrydningen af solidaritet. For eksempel ved at tilstedeværelsen af beslutningstagere var blevet større år for år, at møderne også blev mere og mere lagt mærke til og taget alvorligt, ikke kun af deltagerne selv. Den tyske nationale fattigdomskonference havde været i stand til at organisere en lignende konference i Tyskland sidste år, og dermed også til at forbedre deltagelsen af dem, det angik

på nationalt niveau. Lige så vigtige som sådanne aktiviteter kunne være for kampen imod fattigdom og social udstødelse, måtte man ikke glemme problemet om fordelingen mellem fattige og rige, og dermed søge efter et mere retfærdigt økonomisk og socialt system – i det mindste ifølge den appel, der udgik fra den tyske delegation.

Den slovenske delegation støttede denne tanke ved at erklære, at kampen imod fattigdom og social udstødelse kun kunne vindes ved en samlet international indsats. Hver stat havde sine egne problemer og håb om løsninger. Men, sociale problemer stoppede ikke op ved grænserne i Europas fælles hus. Derfor måtte den Europæiske Union passe på at medlemsstaterne ikke narrede hinanden, men ved samarbejde og udveksling modstod de internationale tendenser hen imod et sammenbrud af solidaritet forårsaget af europæiseringen og globaliseringen.

Fattigdommens multidimensionale natur.

Bidragene fra delegationerne fra Polen, Ungarn, Malta, Grækenland, Holland, Danmark, Luxembourg og Sverige viste den multidimensionale natur af fattigdom og social udstødelse. De demonstrerede et bredt spektrum af sociale udstødesrisici og identificerede først og fremmest kvinder, børn og de hjemløse som målgrupper, der især er påvirkede. Den polske delegation havde med en kaktus fundet et simpelt, men også meget imponerende symbol, som både stod for mangfoldigheden af social udstødelse og for viljestyrken hos de berørte til at ændre deres situation. Selv de mest ufavorable betingelser kan ikke hindre denne lille plante fra at overleve. Og ligesom kaktussen, der har brug for vand engang imellem, har også de mennesker, der lever på randen af samfundet, brug for en særlig støtte, der vil tillade deres evner at blomstre.

I forbindelse med forskellige fattigdomsrisici, pegede den ungarske delegation på konsekvenserne for sundheden, den begrænsede adgang til uddannelse og oplæring og den utilstrækkelige adgang, uden hindringer, til varer og (sociale) ydelser. Der blev gjort opmærksom på, at situationen i Ungarn ofte er meget værre på landet end i byerne. Hvad der var endnu værre var, at den statslige socialforvaltning ikke blev tilpasset i forhold til presset fra de problemer man stødte på.

En halv oppustet bold beskriver bedst situationen for delegationen fra Malta. Her, betød den oppustede del de fremskridt, der er gjort i forhold til kampen imod fattigdom og social udstødelse, mens den anden del symboliserede de kommende udfordringer. Delegation sagde, at der vides meget om fattigdommens multidimensionale natur, men at det som regel kun spillede en lille rolle i den politiske proces. Samtidig med at den politiske arena var langsom til at åbne for procedurer, der tillod større deltagelse, for eksempel at Parlamentet for første gang havde diskuteret udkastet til en lov sammen med NGOerne, var der ikke desto mindre en manglende vilje, fra mange sider, til at videregive konkrete former for viden om kausale sammenhænge og mulige løsninger. Derfor opfordrede delegation til en forøget bevidsthedsskabende indsats, enten via flere forskningsprojekter relateret til fattigdom, ved at finansiere flere NGOer, ved at gøre bedre brug af Struktur Fondene, eller ved at konsolidere social indslusning som et etableret emne, der strækker sig over alle de politiske områder.

Den græske delegation bakkede op om de maltesiske krav med et budskab i en flaske. Det var et symbol på de berørtes behov og samtidigt et budskab til politikerne. Flasken indeholdt et krav om at gå ind i en dialog med hensyn til en mere retfærdig fordeling af samfundets velstand, og ved at nævne de relevante emneområder, der markerer hele skalaen af social udstødelse: beskæftigelse, tryghed for de ældre, boliger, sundhed, frit drikkevand, forsyning af billig energi, så vel som uddannelse og adgang til kultur.

Præsentationerne indeholdt også fortællinger om allerede eksisterende løsninger til at bekæmpe social udstødelse. Den hollandske delegation for eksempel, mente at regeringen havde opnået vigtige succéer i kampen mod fattigdom og social udstødelse. Deres optegnelser viste også klart de underliggende problemers mangesidighed. Delegationen pegede for eksempel på at arbejdsløsheden for kvinder var faldet; holdningen til vold i hjemmet var anerkendt som et problem; der var dokumenteret færre unge som forlader skolen i utide, og adgang for handicappede til offentlige kontorer var også forbedrede. Men, der var også problemer som blev ved med at være der. Der var, for eksempel, mangel på billige boliger i byerne. Og ungdomsarbejdsløsheden var stadig høj. Når alt kom til alt, var det vanskeligt at konstatere hvilket bidrag Lissabon Strategien havde givet til at forbedre den sociale situation. Men, der var ikke tvivl om, at den havde været med til at lede hen imod en bedre forståelse af den multidimensionale natur af de sociale udstødes risici, og til at holde debatten om forbedret deltagelse og gennemførelse af muligheder på den politiske dagsorden.

Den danske delegation henledte især opmærksomheden på forbindelsen mellem fattigdom og utilstrækkelige uddannelsesmuligheder med deres genstand. Man præsenterede et projekt, der med succes havde stabiliseret socialt ugunstigt stillede unge mennesker i så høj grad, at de igen var i stand til at påtage sig ansvaret for sig selv. De unge blev forberedte til arbejdsmarkedet med omfattende omsorg og rådgivning, og i løbet af denne proces lærte de både at respektere sig selv og andre. Ved hjælp af eksempler lægger projektet vægt på, hvordan adgang til skræddersyede uddannelsesmuligheder kan bryde igennem spiralen af fattigdom og social udstødelse.

Delegation fra Luxemburg fokuserede især på sundhedsfarerne ved fattigdom. Deres symbol var hylden "Shalf" – et ordspil på ordene 'share' (dele) og 'shelf' (hylde) – hvor man finder dagligdags artikler, som i et butiksvindue. Med grundlag i vurderingen, at fattigdom først og fremmest er et relativt problem i et rigt land som Luxembourg, understregede gruppen ikke desto mindre et fundamentalt problem med fattige menneskers adgang til sund mad. Mangel på penge, på den ene side, og mangel på kendskab til sunde spisevaner på den anden, medførte en usund livsstil, især hos børn, der kommer fra dårligt stillede familier. Et socialt stormagasin med mad, som det, der findes i Luxembourg, kunne være et første skridt i retningen af en praktisk gennemførelse af retten til sund mad.

Den svenske delegation præsenterede et koncist resumé af fattigdommens mange udtryk for den enkelte. Risici for udstødelse, der ofte er akkumulerende, medfører et tab af handlekraft og skaber en negativ, ofte skyldbetyngt selvopfattelse hos 'ofrene'. At være afhængig af sociale overførelser og støtte, fremmer ikke kun følelsen af afhængighed – den fratager også ofte de berørte friheden til at bestemme deres livsplaner. Fattigdom og social udstødelse

fører til social isolation, deltagelse i samfundslivet er kun muligt i en meget begrænset grad. Dette medfører en følelse af at man er ubrugelig. De rutiner og aktiviteter, som gav struktur i dagligdagen mangler. Adgang til sundhedsvæsenet er ofte begrænset, og dette er endnu mere vigtigt fordi et liv i fattigdom medfører særlige fysiske og mentale belastninger. Fattigdom og social udstødelse kan være ydmygende, hvis de berørte ikke bliver behandlet anstændigt og med respekt, hvis beslutninger bliver lavet for dem i stedet for med dem – med andre ord, hvis de bliver nægtet at deltage.

Fattigdom og hjemløshed

Flere af delegationerne koncentrerede sig om problemerne med adgang til ordentlige boliger, som et af de mest elementære menneskelige behov. Præsentationerne fra delegationerne fra Belgien, den Tjekkiske Republik, Norge og Finland afslørede at mange mennesker ikke har tag over hovedet, selv i højt industrialiserede lande i den Europæiske Union, eller er tvunget til at leve under uværdige boligbetingelser. De mennesker, der er tale om, er dem der er mest berørte af fattigdom og social udstødelse. Uden et hjem, der tjener som et sted der giver beskyttelse og mulighed for at samle kræfter, er adgangen til omfattende social deltagelse længere væk end månen. Hvis også, som er tilfældet med Romaer, angsten for fremmede og racisme både er årsagen til og effekten af udstødelse, bliver hjemløshed en Catch 22 situation, der består af daglige, massive krænkelser af generelle menneskerettigheder.

Den belgiske delegation symboliserede de daglige menneskelige behov for beskyttelse og tryghed med et telt. Gruppen udledte fra dette en opfordring til at opfylde retten for alle mennesker til en passende bolig, som en vigtig fundamental betingelse for social deltagelse. For at teltet kan beskytte folk, må også adgangen til sociale ydelser, især med hensyn til uddannelse og sundhed gøres lettere. Helt konkret ville delegationen gerne se en mere åben diskussion om hvordan menneskers basale behov kan defineres og hvilke rettigheder og pligter de kan suppleres med.

Også den tjekkiske delegation henviste med deres genstand til en opfordring om en fundamental ret til et hjem. De brugte et meget beskedent hus uden tag som et symbol på det faktum, at mange huse i den Tjekkiske Republik er i dårlig stand. Også her er det, ikke at have et tag over hovedet, symbol på manglende tryghed og velvære. En mus i huset henviste især til de betingelser som Romaerne lever under, og først og fremmest kvinder og børn. Ifølge delegationens erfaringer, lever mange Romaer bogstaveligt talt af det som andre efterlader, og de bor i uværdige boliger. Især eksemplet med Roma kvinderne gjorde stort indtryk og viste hvordan manglen på et sted at bo medførte endnu flere sociale ulemper og diskrimination. De delegerede rapporterede for eksempel om sterilisering og tvungne aborter imod kvindernes helt klare ønsker.

Finlands eksempel viste hvordan man med succes kunne forøge offentlighedens interesse for emnet. Et – ikke iøjnefaldende – men mystisk symbol på et emblem (en sort flamme) var nok til at en gruppe frivillige kunne vække nysgerrighed og komme i snak med andre mennesker om emnet. Aktivisternes ægthed voksede ved at de en dag om året levede som hjemløse. 850 erfaringsrapporter om hjemløse blev samlet og udgivet i forbindelse med en

anden kampagne. Så ved hjælp af den slags PR arbejde havde det været muligt at opbygge et tæt netværk, som også blev taget alvorligt af de finske politikere. Men, ifølge delegationen, var der stadig et meget stort problem, fordi politikernes løfter ofte ingen virkning havde på den virkelige situation, som de berørte befandt sig i. Delegation foreslog derfor en debat om, hvordan politikerne mere effektivt kunne forpligtes til at udføre deres egne løfter ved at indføre en konkret sanktionsmekanisme.

Også den norske delegation henviste til disse problemer. Ifølge dem, var det ikke nok at blive ved med at bede om ekstra assistance for de implicerede. Nøglen var hvordan og i hvilken grad, der faktisk blev givet assistance til de hjemløse. Ofte – ifølge delegation – ville allerede en mere menneskelig behandling fra det offentliges side, på linje med de impliceredes behov, være nok til at undgå hjemløshed og andre former for social udstødelse. Alt i alt var der mangel på integrationsmetoder, der spændte over de individuelle politiske områder. I denne sammenhæng henledte gruppen opmærksomheden på et andet problem: den norske regering har til hensigt at reducere hjemløsheden med tredive procent, som lyder ambitiøst, men som blev set som et stort problem af delegation eftersom, på den anden side, halvfjerds procent af de implicerede er ude af stand til at slippe ud af de forhold lever i.

Fattigdom og immigration

Den irske delegation henviste i deres bidrag til indvandrernes situation. Ifølge dem, var der især seks områder der var særligt vigtige for deres livsbetingelser. For det første henviste de delegerede til den utilstrækkelige finansielle støtte. Hver voksen asylansøger i Irland, sagde man, havde ret til Euro 19.10 om ugen, mens børnene fik halvdelen af dette beløb. Som i de andre stater i den Europæiske Union, havde asylansøgerne ikke lov til at arbejde. De fik tilbudt måltider i kantinen, men ofte blev der hverken taget hensyn til kulturelle eller religiøse omstændigheder. Når alt kom til alt, var det totalt uklart hvordan asylansøgere i Irland kunne leve et værdigt liv under disse forhold. Et andet problem var udnyttelsen og den begrænsede mobilitet af udenlandske arbejdere. Mange af fremmedarbejderne havde kun begrænsede arbejdstilladelser, der i sidste ende gjorde arbejderne meget afhængige af deres arbejdsgivere. Løn- og ansættelsesnormer blev ikke opfyldt, og arbejderne levede i konstant frygt for at miste deres arbejde og blive udvist. Ansættelse - der for andre mennesker er nøglen til deltagelse i samfundet – bliver brugt til at holde disse mennesker i lænker! For det tredje lider indvandrere især under racisme og diskrimination, der går så vidt som til fysiske angreb. En speciel form for diskrimination er for det fjerde, den utilstrækkelige anerkendelse af (formelle) kvalifikationer. Derfor var mange indvandrere afskåret fra at finde et arbejde der passede til deres kvalifikationer. Et af paradokserne ved integration var, at mens nogle hele tiden måtte forbedre deres kvalifikationer for at forbedre deres ansættelsesmuligheder, var andre udelukkede fra disse muligheder til at forbedre dem selv. Et femte problem lå i de såkaldte "papirløse indvandreres" situation, hvis antal steg i hele Europa. De var især berørte af social udstødelse og diskrimination, siden de ikke kunne pårabe sig rettigheder eller bruge de sociale ydelser på grund af manglende legal opholdstilladelse. Og for det sjette og endeligt var de begrænsede muligheder for familie sammenførelser et problem om social udstødelse. Hverken asylansøgere eller fremmedarbejdere havde direkte rettigheder til at

deres familiemedlemmer kunne følge dem. Det kunne tage år før de formelle betingelser var opfyldt, som var en stor følelsesmæssig belastning for alle de implicerede.

Deltagelsesrettigheder som en opmuntring for fremtiden

Præsentationerne fra Litauen og Letland viste, på en næsten poetisk måde, det håb som fattige mennesker har for forbedrede omstændigheder. Især i de postkommunistiske lande under forandring, oplevede folk sommetider grove sociale kontraster. Sociale overførsler levede ikke op til de stigende leveomkostninger, tjenesteydelser, der plejede at være gratis, kunne de fattige enten ikke længere betale, eller de var helt afskaffet. Denne situation blev af den lettiske delegation præsenteret med en stiliseret blomst, der bryder frem gennem et snetæppe, som et symbol på livet. Men, blomsten har tomme kronblade, fordi fattige menneskers liv ofte er uden farver og glæder. Men, ikke desto mindre er der håb om at udsigterne til et bedre liv kan blive virkelige ved år 2010. Selv den lettiske integration i den Europæiske Union, for eksempel, var komplet utænkelig for ti år siden. De første trin var nu taget sammen med NGOerne, og med bedre deltagelse af de berørte, med hensyn til udkastet til de Nationale Handlingsplaner mod fattigdom og social udstødelse.

Fattigdom var også en del af den sociale virkelighed for den litauiske delegation. Både deres egne erfaringer og meningsudvekslingerne ved møderne i Bruxelles viste at fattigdom og social udstødelse føles anderledes i virkeligheden end hvad statistikker og undersøgelser kan udtrykke. Der var mange grå områder og gråzoner, der for det meste ikke kunne udtrykkes i videnskabelige udtryk. Den gensidige udveksling af erfaringer var derfor uundværlig for at finde en vej ud af fattigdom og social udstødelse. Stearinlyset var derfor et stærkt symbol på håb, som først og fremmest stod for forstærket deltagelse og hjælp til selvhjælp: idet vægen symboliserede fattige mennesker, og voksen selve fattigdommen, er der brug for en til at tænde stearinlyset. Når det først er begyndt at brænde ned, fortærer den brændende væge voksen, og dermed ikke blot sig selv, men også fattigdom.

Kampen imod fattigdom som et politiks mandat

Præsentationerne fra EAPN, Udvalget for Social Beskyttelses, det Belgiske Føderale Ministerium for Social Integration, og den Europæiske Kommission gjorde det først og fremmest klart, at denne form for udveksling af meninger også blev taget alvorligt i institutionerne, og at det havde medført intensive overvejelser om deres egen rolle i den overordnede proces.

EAPNs genstand viste med en ternings forskellige sider hvordan de seks møder, der havde fundet sted i Bruxelles, var vigtige for deltagelsen af de implicerede. Selvom der kun var et begrænset antal, der kunne inviteres til hvert møde, viste erfaringerne imidlertid at et stadigt voksende antal mennesker var involveret i de nationale forberedelser. Møderne var på den ene side med til at bygge broer mellem de implicerede og samfundet, og på den anden side med den politiske arena. Yderligere havde der nu fundet opfølgende møder sted i nogle af medlemsstaterne, og nye initiativer var blevet taget op af de implicerede. Ideen med Møderne med Mennesker, der lever i Fattigdom kastede dermed sine bølger længere og længere ud. Men, den sociale situation in situ ændrede sig ofte kun tøvende, og i nogle tilfælde var det faktisk blevet værre. Diskussionerne om måderne at bekæmpe fattigdom og

social udstødelse på var ofte meget teknokratiske. Derfor havde man det indtryk at den politiske sfære, når alt kom til alt, drejede rundt i cirkler. Møderne i Bruxelles og genstandene, der blev præsenteret af EAPN, viste klart, at bagved alle problemerne og udfordringerne, som medlemsstaterne berettede om i lange rapporter, var der mennesker, der var villige og i stand til, at tage deres skæbne i egne hænder.

Udvalget for Social Beskyttelse præsenterede en rød megafon, der symboliserede en dobbelt forpligtigelse eller funktion. På den ene side fungerede Møderne med Mennesker, der Lever i Fattigdom som en forstærker. Stemmerne fra de implicerede hang sammen og kunne høres selv i europæiske institutioner som Udvalget for Social Beskyttelse. Dette pålagde dermed medlemmerne en forpligtigelse til at blive en højtaler, i deres umiddelbare indflydelsessfære, for de berørte menneskers interesse.

Det Belgiske Føderale Ministerium for Social Integration symboliserede sin rolle ved hjælp af en klapstol. Den indeholdt den forpligtigelse, der påhvilede administration til selv at være en del af løsningen. Deltagelse betød her at behandle mennesker med respekt, og bruge tid på andres interesser. På denne måde betød sammenkomsten i Palais d'Egmont også forståelse for de implicerede. Direkte deltagelse skulle sikres, så de implicerede kunne sidde med ved bordet på lige fod. Ud fra dette synspunkt var klapstolen også et symbol på villigheden til at mødes med alle interessenter alle vegne.

Den Europæiske Kommission præsenterede en model af et lille cirkus, der først og fremmest betød en vis mangel på struktur og vovede bedrifter. Samtidig var det et symbol for kunsten til at kunne organisere en succesfyldt forestilling, der bestod af mange glamourøse og ikke så glamourøse elementer med et betydeligt talent for improvisation. Cirkuset var et sted med tolerance, hvor mange forskellige mennesker mødtes og sammen med publikum skabte noget helt særligt. Ønsket om at overgå sig selv blev også opfyldt i et cirkus, ligesom nysgerrigheden for at overskride grænser. Og sommetider blev forestillingen til balancekunst. Kort sagt, cirkuset var et sted hvor mange hjul hang sammen og dermed gjorde folk i stand til et eller andet for andre mennesker.

4 Resultaterne fra arbejdsgrupperne og plenum

På baggrund af en opgørelse over møderne indtil nu diskuterede deltagerne, i syv arbejdsgrupper, udfordringerne og vigtige emner for social integration, så vel som spørgsmålet om hvordan mødernes virkning kunne blive endnu bedre i fremtiden. En række omfattende emner blev diskuteret: muligheder for børn og unge til at deltage i uddannelse og oplæring, støtte til (aktiv) integration ved integrering på arbejdsmarkedet, usikker beskæftigelse, børnefattigdom, familier og ene-forældre, overvindelse af lang-tids fattigdom, at undgå fattigdom fra generation til generation, kampen mod hjemløshed, integrering af indvandrere og etniske minoriteter, inddragning af de implicerede i hjælpe- og rådgivningsstrukturer, så vel som at styrke deres aktive medvirken.

I hver gruppe blev arbejdsgruppens resultater skrevet ned og opsummeret til en kort rapport i plenum. Rapporterne blev taget med i den afsluttende plenum diskussion. Her stillede Jérôme Vignon, Leder af Direktoratet for Social Beskyttelse og Integration, Elise Willame, forkvinde for udvalget for Social Beskyttelse, og Renzo Fior, formand for Emmaus International, sig til rådighed for diskussionen og for spørgsmål fra plenumdeltagerne.

Resultaterne fra arbejdsgrupperne¹

Ser man på resultatet af arbejdsgrupperne vil iagttageren blive mindet om terningsymbolikken. Til trods for de mange rapporter om måder til at forbedre livsbetingelser for fattige mennesker på, var det også klart, at der var mangel på generelle strukturer. Det var bemærkelsesværdigt, at ingen af deltagerne i arbejdsgrupperne kunne fortælle om en integreret nationalpolitisk måde at gribe tingene an på, med det formål at styre kampen mod fattigdom og social udstødelse. Delvise succeser, for visse grupper, var først og fremmest opnået lokalt, og mange projekter og initiativer var blevet startet op, men de udgjorde ikke en overordnet strategi. Heller ikke den Åbne Koordineringsmetode indenfor rammerne af Lissabon Strategien, og de Nationale Handlingsplaner mod fattigdom og social udstødelse, havde for de fleste delegerede vist en mere sammenhængende politisk planlægning i eller imellem de individuelle medlemsstater. Yderligere kender den ene medlemsstat ikke til ting, der har været normal praksis, allerede i et stykke tid, i andre. Ikke desto mindre var udvekslingen stimulerende. Ideer og erfaringer blev udvekslet, for eksempel om hvordan man bedre når de enkelte målgrupper.

Når det er sagt, er der ingen tvivl om, at spørgsmålene om fattigdom og social udstødelse er blevet en del af dagsordenen på alle politiske niveauer. Bevidstheden vokser i de individuelle medlemsstater om, at konkret hjælp og større deltagelse er nødvendig for at gøre mennesker i stand til at leve deres liv på eget ansvar. Fra de impliceredes eget synspunkt var den største forhindring i kampen mod fattigdom og social udstødelse diskrimination, stigmatisering, racisme og fremmedhad, men også en manglende politisk vilje og i nogle tilfælde en *de facto* manglende vilje til at redistribuere samfundets velstand mere effektivt

¹ Den fulde rapport om arbejdsgrupperne kan ses på www.eapn.org i sektionen om Europæiske Møder med Mennesker, der Lever i Fattigdom

ved hjælp af sociale overførsler og sociale ydelser. Derfor er det klart, at det er en opgave for hele samfundet, som alle medlemsstater kun kan klare sammen i Europas fælles hus. Selvom resultaterne fra arbejdsgrupperne henviste til disse strukturelle problemer, angiver kravene og forslagene også - ifølge deltagerne – opstartsmuligheder for yderligere udvikling.

At fremme altomfattende måder at bekæmpe fattigdom på

En af de delegerede udtrykte det kort og godt som: Ingen ønsker at leve i fattigdom, og intet barn vil nogensinde sige at det ønsker at være fattigt, når det bliver voksen. Socialsikringssystemet i de enkelte medlemsstater må derfor laves fattigdomssikret. Dette er ikke kun et problem, som de nye Centrale Østeuropæiske medlemsstater står over for, hvor især situationen for ældre mennesker, men også for etniske minoriteter (først og fremmest Romaerne) er ved at udvikle sig problematisk. Også i andre medlemsstater med forholdsvis veletablerede sociale trykkesystemer, hvor socialhjælpen (for eksempel for familier og børn) ikke garanterer at alle lever over fattigdomsgrænsen efter at have modtaget sociale overførsler og sociale ydelser. Her er specielt stigningen i antallet af 'arbejdende fattige' dramatisk. At være fattig til trods for at have arbejde er livsperspektivet for mange nu. En altomfattende fremgangsmåde i kampen mod social udstødelse var derfor inkluderet i arbejdsgruppernes opfordringer til retfærdige arbejdsbetingelser og betaling, til anstændige minimum indkomstplaner, for ubegrænset adgang til oplæring, uddannelse og sundhedsvæsen, for velegnet beskyttelse af børn og familier, så vel som formindskelse af diskrimination og (kønsspecifikke) mangler af enhver slags. For at opnå større fremskridt på dette område krævede de delegerede, at spørgsmål om fattigdom og social udstødelse skal integreres som mainstream emner på alle politiske områder.

Fattige mennesker har som regel ikke nogen mulighed for at tiltrække offentlighedens opmærksomhed på deres situation. Opfordringen til bedre uddannelsesmuligheder har en dobbelt mening i denne sammenhæng. På den ene side er en så høj som mulig uddannelse et effektivt våben mod fattigdom, og på den anden side kan uddannelse bruges til at udbrede mere information om de samfundsmarginaliserede menneskers situation. Alt taget i betragtning kan man kun finde frem til en omfattende politik i kampen mod fattigdom og social udstødelse, hvis deltagelsen af de implicerede bliver taget alvorligt og yderligere udvides. Anerkendelse er et vigtigt nøgleord på begge sider, især i debatten om veje og måder til at opnå en bedre social integration. I den ånd, bliver medlemsstaterne opfordret til at overveje udvidelsen og udviklingen af nye adgangsveje. En række ideer for forskellige måder (for hjemløse, ældre, osv.) blev beskrevet i de forskellige arbejdsgrupper. Men, deltagelse betyder ikke bare at de, det angår, kan deltage i samfundslivet, men også en opfordring til den politiske arena om at anerkende og tackle den virkelighed, som de implicerede står ansigt til ansigt med. Eksemplerne fra arbejdsgrupperne viste, at der stadig er meget der kan forbedres i medlemsstaterne.

Praksissen med god regeringsførelse må udvides endnu mere på alle niveauer. Arbejdsgruppernes notater gjorde det klart, at et af de største problemer i kampen mod fattigdom ikke så meget lå i en manglende lovgivning, men mere i græsroddernes brug af den til konkret politik. Man så derfor, at love ikke blev efterkommet, eller at de administrerende myndigheder anvendte en restriktiv fortolkning. På det område var der ofte

mangel på en kultur af god regeringsførelse. Derfor kom en af arbejdsgrupperne med en temmelig fundamental opfordring til at tilpasse loven til mennesker og ikke vice versa. Dette inkluderede også de mangler som deltagerne rapporterede om angående, at inddrage internationale traktater i den nationale lovgivning. Tæt forbundet med praktikken om anvendelse af loven er desforuden, at sikre adgang for alle til samfundets sociale og kulturelle tilbud. Også her er problemet ikke kun, at der er mangel på foranstaltninger, men at de bureaukratiske procedurer virker afskrækkende, som medfører at mennesker, der faktisk er berettigede til socialhjælp "frivilligt" giver afkald på den (gråt område problem). Resultatet blev opfordringen til en forpligtigelse, der påhvilede alle myndigheder og offentlige kontorer, der havde noget at gøre med oplysninger til de implicerede. Tryghed i loven er en byrde der påhviler myndighederne i forhold til borgerne. Hvis man må kæmpe for sine rettigheder i administrative procedurer eller i retten, marginaliserer det især fattige mennesker.

Deltagerne i mødet anså en multidimensional politik, der strakte sig over de enkelte politiske områder for kampen mod fattigdom og social udstødelse, for at være uundværlig, men samtidigt støttede de også en direkte målrettet promotion af visse befolkningsgrupper. Den højeste prioritet blev derfor lagt på en speciel beskyttelse af kvinder og børn; til udryddelsen af diskrimination mod indvandrere og etniske minoriteter, så vel som til effektive foranstaltninger imod hjemløshed. Her bør det bemærkes, at folk ikke bør flyttes fra projekt til projekt, men bør udvikle deres muligheder og viden fuldt ud i en bæredygtig proces.

Anmodninger på det europæiske niveau

Deltagerne opfordrede den Europæiske Union til at undersøge deres politiske strategier tættere med hensyn til en negativ indflydelse på ugunstigt stillede mennesker. Arbejdsgrupperne anså, for eksempel, at privatiseringen af tjenesteydelser ofte havde en negativ indflydelse på fattige mennesker, for eksempel med hensyn til sundhedsvæsen eller energiforsyning. Derfor blev der bedt om en mere præcis analyse af dette samspil. Der blev også, på baggrund af dette, bedt om at fortsætte med Møderne med Mennesker, der Lever i Fattigdom, som en platform for information. For at give møderne en endnu mere prominent stilling i det politiske landskab, skulle man overveje hvordan cirkelen af deltagere kunne udvides på en nyttig måde. For eksempel klagede deltagerne over, at der ikke var nogen repræsentant for Europa Parlamentet tilstede, og foreslog at også repræsentanter for de ansatte skulle inviteres med i fremtiden.

En anden konkret opfordring til den Europæiske Union handlede om en stærkere stillingtagen i diskussionerne om antifattigdoms-sikrede minimum lønninger og minimum indkomster som europæisk social standard. Spørgsmålet her drejer sig for det første om relationen mellem minimum lønninger og minimum indkomst planer, der tillader mennesker at leve i værdighed, for det andet om spørgsmålet om definitionen på en europæisk minimumløn og en europæisk minimumindkomst. Indførelsen af en pakke af nødvendige varer og tjenester, der kunne bruges som basis for at udregne passende minimum indkomstplaner og andre sociale overførsler i medlemsstaterne, blev nævnt som et konkret forslag

Ifølge deltagernes mening måtte den Europæiske Union forøge anstrengelserne for at den europæiske sociale model kunne blive mere afbalanceret og harmoniseret. Implementeringen af Lissabon Strategien har vist at den Åbne Koordinationsmetode ikke medfører en forpligtigelse til at udføre konkrete politiske handlinger. De implicerede anså den derfor for at være for frivillig i dens beskaffenhed. Der var også en opfordring til den Europæiske Kommission om at være mere agtpågivende end før med hensyn til at medlemsstaterne konsekvent skulle indføre relevante konventioner og direktiver om bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse i deres nationale lovgivning, og at sikre menneskerettighederne, og at disse bestemmelser virkelig blev brugte. Ifølge delegationerne kunne det være en hjælp at Charteret for de Fundamentale Rettigheder fik en fast og bindende plads i den Europæiske Forfatningstraktat.

Ifølge deltagernes mening ville det også være godt, hvis den Europæiske Unions Strukturfonde blev mere anvendte, og på en mere bæredygtig måde, i kampen mod fattigdom. Der var et problem med hensyn til den korte varighed af de individuelle projekter. Forpligtigelsen til at aflevere mere og mere innovative projektforslag med kortere og kortere mellemrum forhindrede at man kunne skabe en bæredygtig social infrastruktur og udvikle holistiske finansieringsmåder, der gradvist blev udviklede. Dette forslag omfattede også en tilkendegivelse om at lokale og regionale initiativer skulle have mere støtte.

Bidragene fra panelet

Jérôme Vignon, Leder af Direktoratet for Social Beskyttelse og Integration

Hr. Vignon, lagde i sit bidrag vægt på betydningen af den europæiske forfatningsmæssige proces. Uden et bindende retsligt grundlag, kunne den Europæiske Union ikke handle i sager vedrørende fattigdom og social udstødelse. Derfor var Amsterdam Traktaten, der blev underskrevet i 1997 og blev bindende fra 1999, allerede et stort skridt i den rigtige retning, men som hurtigt måtte følges op af en fælles forfatning.

Også spørgsmålet om den Europæiske Kommissions bidrag til bindende minimum sociale standarder var tæt forbundet med spørgsmålet om Unionens legale rammebetingelser. Den Europæiske Kommission kunne ikke pålægge bindende krav på en medlemsstat, selv om det måtte vise sig at føre til større harmonisering af den Europæiske Sociale Model og til kampen imod fattigdom og social udstødelse. De mål man var enige om og deres implementering lå indenfor medlemsstaternes beføjelser. Derfor holdt beskyldningen mod den Europæiske Kommission om at den var for passiv på dette område ikke. Men, det var klart, at den Europæiske Kommission og Udvalget for Social Beskyttelse ønskede at arbejde hen imod en situation, hvor formålene havde en tydeligere definition indenfor områderne om social beskyttelse og blev gennemførte på en mere bindende måde. Derfor måtte adgangen til ordentlige niveauer af minimum indkomstbehov være mere entydig forbundet med spørgsmålet om en minimumpakke af essentielle varer og tjenester, som europæiske borgere skulle have adgang til.

Men, ifølge Hr. Vignon, kunne den Europæiske Union også pege på store succeser. Den Europæiske Union havde den mest omfattende tryghed i ansættelse og sundhedssystem af alle de økonomiske områder; social dialog var oprette. Der var foretaget mange forbedringer

især i forhold til beskyttelse mod diskrimination. For eksempel havde mennesker i Unionen nu ret til at lægge sag an for diskriminering, som især kunne hjælpe Romaerne med at forbedre deres situation. Der var specifikke programlinjer knyttet til Socialfonden til at støtte arbejdet for og med indvandrere.

Dette svækkede beskyldningen om at Lissabon Strategien kun tjente til påståede økonomiske interesser. Den påtvang medlemsstaterne at udarbejde strategier mod fattigdom og social udstødelse, at forøge udvekslingen af og forbedre niveauet for den tilgængelige information om livsbetingelser i Europa, og sammenligneligheden af denne information. Til sidst understregede han den centrale rolle, der var knyttet til mobiliseringen af de implicerede og til en genoplivning af den forfatningsmæssige proces for at forbedre EUs sociale dimension.

Elise Willame, forkvinde for Udvalget for Social Beskyttelse

Ifølge Fr. Willame, arbejdede Udvalget for Social Beskyttelse på at give mennesker, der lever i fattigdom og social udstødelse, bedre muligheder for at deltage. Lissabon Strategien, og de mål der stammede fra den, indeholdt allerede klare forpligtigelser, der påhvilede medlemsstaterne. Mange af de uløste spørgsmål, der var bragt op her på det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom, var omfattet af disse mål. Derfor var disse emner allerede på de europæiske institutioners og nationalregeringers dagsorden. Men, det drejede sig om at sikre at beslutningstagerne på alle niveauer virkelig fortsatte med at handle i forhold til de aftalte mål.

Med hensyn til spørgsmålet om hvordan Lissabon Strategien kunne implementeres mere effektivt, henviste Fr. Willame til behovet for yderligere at udvide deltagelsen af alle de implicerede. Dette omfattede arbejdet med at udvide dialogen på alle niveauer. Og endelig var møder- over- grænserne et vigtigt element for yderligere handlinger.

Deltagelse betød også at tage folk alvorligt. Derfor gik Fr. Willame ind på deltagernes bekymringer omkring den potentielle negative indflydelse af privatiseringer af tjenester, og tog mandatet med til udvalget for Social Beskyttelse, for at den kunne danne sig et klarere billede af udvalgets initiativers sociale påvirkning i fremtiden. Samtidig forsikrede hun de delegerede om, at udvalget ville blive ved med at være et sted for udveksling af og støtte for deres bekymringer.

Renzo Fior, Formand for Emmaus International

I modsætning til den opfordring, der mange gange kom op på mødet, om bedre statsstøtte til lokale initiativer og NGO'er, mente Hr. Fior, at organisationerne hellere skulle stræbe efter uafhængighed, end finansielle overenskomster. Emmaus' arbejde kunne også bekræfte de erfaringer, der var udtrykt af deltagerne ved dette 6. Møde. En af de centrale bekymringer var, hvordan mennesker, der lever i fattigdom og social udstødelse kunne genvinde deres værdighed. For at opnå dette var det også vigtigt for de implicerede, ikke at blive permanent anbragt i afhængighed af sociale overførsler, da det ville fratage dem evnen til at leve et liv de selv var herre over.

Ifølge Hr. Fior var det ikke realistisk, at Lissabon målene blev nået ved år 2010. Eftersom fattigdom og udstødelse tværtimod voksede, var det efter hans mening uklart hvordan et større gennembrud kunne opnås i de kommende tre og et halvt år. Desuden var princippet om markedsøkonomien, som basis for den Europæiske Union, efter hans mening, uforenelig med påstanden om fuld integration af alle borgere. Og endelig medførte liberaliserings- og privatiseringspolitikken, især med hensyn til forsyningerne af offentlige varer (energi, drikkevand), nye tilfælde af social udstødelse.

Derfor blev politikerne nødt til at lytte til mennesker, der havde erfaringer med fattigdom og social udstødelse. På den måde havde det 6. møde, og de tidligere møder været et vigtigt bidrag hen imod retten til at blive hørt.

5 Afsluttende udtalelser

Franz Thönnies

Parlamentets Statssekretær ved det Føderale Ministerium for Arbejde og Sociale Anliggender

Hr. Thönnies fremhævede at det 6. møde havde været karakteriseret ved konstruktive samtaler og diskussioner, som alle deltagere kunne få nye indtryk og perspektiver fra. Mødet viste klart, at Møderne med Mennesker, der Lever i Fattigdom gjorde en forskel. Ifølge Hr. Thönnies var der især tre aspekter der var vigtige. For det første havde det være muligt at øge deltagelsen af fattige mennesker i den politiske diskussion og i beslutningstagningsprocessen på det europæiske og nationale niveau siden 2001. For det andet var billedet af fattigdom og social udstødelse blevet mere konkret og lettere at forstå ved at pege på og reflektere over de specifikke omstændigheder. Og, for det tredje, viste mange eksempler, at det at inddrage de implicerede i den politiske proces kunne have en positiv indflydelse på at overvinde deres situation og løse problemer. Dette kunne observeres meget klart i de mange lokale, regionale og nationale fora, som de implicerede deltager i.

Mottoet for det tyske formandsskab for Rådet var "At forene kræfterne for et socialt Europa – for en social verden". Det ville kun være muligt at skabe tillid og anerkendelse for et socialt Europa, hvis folk fandt det rimeligt, at Europa tilbød en mulighed for alle borgere. Møderne var med til at vise at det at være fattig ikke var en uforanderlig skæbne, som alle de implicerede havde affundet sig med. De udviste et meget stort engagement og kreativitet hver eneste dag, og de fik deres krav hørt. Politikere og regeringer blev nødt til at lytte til mennesker, der levede i fattigdom, for at få det specifikke kendskab som de kunne bruge i deres politiske aktiviteter og for at handle til fordel for mennesker, der lever i fattigdom. Mennesker, der lever i fattigdom havde brug for hjælp fra staten og fra samfundet. Det vil sige en kombination af selvhjælp og pålidelige minimum standarder for social beskyttelse. Sådanne minimum standarder inkluderede først og fremmest, at dække behovet for mennesker, der på grund af sygdom, handicap eller vanskelige omstændigheder, eller endog på grund af et lavt uddannelsesniveau var alt for langt borte fra kravene på arbejdsmarkedet. Men, det indebar også en rimelig betaling for arbejde, et tag over hovedet, sundhedspleje og adgang til uddannelse fra en meget ung alder.

Ludo Horemans

Formand for EAPN

Efter Ludo Horemans mening, havde møderne vist, at den Europæiske Union var langt fra at nå sit mål om at bekæmpe fattigdom og social udstødelse. År 2010 var lige om hjørnet, så det betød at kampen måtte fortsættes med endnu større intensitet. Hans anmodning var, ikke at glemme at fattigdom og social udstødelse var en uretfærdighed, som ikke kunne tolereres i et af de rigeste steder på jorden. Især ved de europæiske møder, skulle de delegerede aldrig glemme det faktum, at problemet med at bekæmpe fattigdom og social udstødelse havde en verdensomspændende dimension. Udryddelsen af fattigdom omfattede mange mulige indfaldsvinkler. Det vigtigste var at huske, at politikker skulle udvikles mod fattigdom og ikke imod de fattige. De vigtigste emner i kampen mod fattigdom var ordentlige minimum indkomstsplaner, retfærdige lønninger, deltagelse på alle niveauer og især deltagelse af dem, der var direkte berørte af fattigdom.

Davor Dominkuš

Konstitueret Generaldirektør for Sociale Anliggender i Ministeriet for Arbejde, Familie og Sociale Anliggender i den Slovenske Republik

Hr. Dominkuš udtrykte sin overbevisning om, at alle de tilstedeværende havde oplevet mødet som en personlig berigelse. De, somme tider, meget personlige, stærke beskrivelser, der blev givet af de implicerede, understregede så absolut behovet for at fortsætte kampen mod fattigdom og social udstødelse. Det drejede sig først og fremmest om at sikre adgang til uddannelse, arbejde, boliger, sundhedsvæsen og sociale og kulturelle tjenester. Kampen mod fattigdom var et vigtigt politisk emne i Slovenien, hvor den Nationale Handlingsplan spillede en meget vigtig rolle. Den politiske måde at kæmpe mod fattigdom og social udstødelse indeholdt foranstaltninger med det formål, at gøre de implicerede i stand til at hjælpe sig selv, så vel som præventive elementer for at undgå at fattigdom og social udstødelse overhovedet kom til at finde sted. Resultaterne af denne fremgangsmåde kunne aflæses på den positive retning af fattigdomskurverne i Slovenien. For at bevare og forbedre resultaterne, var der brug for en konstant dialog på de nationale, regionale og lokale niveauer. Det 6. møde havde tjent som en påmindelse om, hvor vigtigt det var at inkludere de implicerede i disse. I den ånd, ville det slovenske formandskab for Rådet, også påtage sig en intensiv rolle ved at fortsætte og forme de diskussionsprocesser, der var påbegyndt, og ville sende invitationer ud til det 7. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom.

Appendiks 1: Det tyske EU Formandsskabs konklusioner fra det 6. Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom, præsenteret for Rådet for Beskæftigelse, Social Politik, Sundhed og Forbrugeranliggender den 30. og 31. maj 2007

Det er meget kærkomment at Forårsmødet har understreget betydningen af Europas sociale dimension og har forstærket viljen til at styrke den økonomiske og sociale sammenhæng i Europa. Det er ligeledes kærkomment, at Forårsmødet har støttet at der tages større hensyn til de fælles sociale målsætninger i rammen af Lissabon strategien og har påpeget, at den Europæiske Union kun kan opnå succes hvis, der ud over økonomisk fremgang, er garanteret tilstrækkelig social beskyttelse for alle. For at opnå dette, må der udvikles fælles minimum standarder, og redskaberne i den Åbne Koordineringsmetode må i højere grad fokusere på de centrale problemer.

Det er blevet bekræftet, at den åbne dialog mellem dem, der er berørte af fattigdom og regeringsrepræsentanterne i forbindelse med de Europæiske Møder med Mennesker, der lever i Fattigdom er vigtige for at forme den Åbne Koordineringsmetode på det europæiske plan. På det sjette Europæiske Møde med Mennesker, der Lever i Fattigdom bemærkede man, at deltagelsen af fattige mennesker fra medlemsstaterne er forbedret siden oprettelsen af disse møder i 2001. Møderne har intensiveret udvekslingen mellem mennesker, der lever i fattigdom fra alle medlemslande og har startet læreprocesser. Det har hjulpet til med at opbygge og forstærke nye former for deltagelses- og netværksarbejde blandt dem, der er berørte af udstødelse i medlemsstaterne, som medfører små progressive trin, specielt på det lokale niveau. Resultatet er, at grundlaget for en mere intensiv politisk og civil deltagelse af de implicerede mennesker er blevet styrket.

Men, det må også bemærkes, at der er store forskelle med hensyn til forbindelsen mellem fattige mennesker og regeringers integration af dem i de nationale processer, som stadig må forbedres i nogle medlemsstater. Det tyske EU Formandsskab understreger derfor behovet for at forøge anstrengelserne med at involvere alle interessenter og opfordrer medlemsstaterne til i højere grad at inddrage resultaterne og konklusionerne fra Møderne med Mennesker, der Lever i Fattigdom i deres arbejde. For at sikre en intensiv og fortsat dialog blev der foreslået, at mellem møderne, skulle de delegerede holde kontakt til deres nationale medlemmer i EU Parlamentet. Desuden blev der også foreslået, at man mere og mere skulle praktisere princippet om at ændre perspektiver, og i forbindelse med officielle besøg kigge på sociale integrations projekter.

Samtidig var det blevet klart ved diskussionerne om konferencernes fremtidige udvikling, og ved at øge den målrettede indstilling, at i fremtiden skulle diskussionerne koncentreres om konkrete prioriteter.

Med hensyn til politik om social integration, skulle der sættes fokus på følgende:

- Der må tages modforanstaltninger imod enhver form for udstødelse og diskrimination – hvad enten den er økonomisk eller social – og alle mennesker skal garanteres et værdigt liv. Styrkelsen af den sociale samhørighed er grundlaget for den europæiske sociale model.
- Arbejdsmarkedet må planlægges på en sådan måde at også de personer, der bor længst væk fra arbejdsmarkedet har en chance for økonomisk deltagelse. Derfor må alle de muligheder bruges, der kan hjælpe til med aktivt at integrere de mennesker, der er mest ekskluderede. En tilstrækkelig minimumindkomst må sikres for alle, uden at forsømme princippet om, at arbejde skal betale sig. Samtidig må de berørte personer tilbydes et afbalanceret system af støtteforanstaltninger i form af en aktiverende arbejds markedspolitik, så vel som adgang til tjenester af høj kvalitet. I denne forbindelse er adgang til uddannelse og oplæring en prioritet.
- Den europæiske sociale model må udvikles yderligere med fælles minimumstandarder og den gradvise implementering af fælles mål indenfor områderne beskæftigelse, social beskyttelse og social integration. Dette omfatter også at sikre levebrødet tilstrækkeligt for de mennesker, der er ude af stand til lønnet beskæftigelse, så vel som at garantere, at alle mennesker har et tag over hovedet, og deres adgang til alle offentlige sundheds – og socialvæsener. Det er også nødvendigt at indvandrere bliver behandlet ordentligt i deres respektive værtslande og at deres samfundsintegration bliver støttet.
- Der kræves en resolut forpligtigelse til nedsættelse af børnefattigdommen. Det vigtigste mål er, at forhindre at børn kommer bagud i integrationen i samfundet i en tidlig alder og dermed underprivilegerede med hensyn til muligheder. Derfor må indsatsen for at integrere forældre, især ene-forældre på arbejdsmarkedet forøges og pasningsmuligheder for børn må forbedres for at garantere lige uddannelsesmuligheder for alle, og for at undgå overførslen af fattigdom fra en generation til den næste.
- For at kunne opnå afgørende fremskridt i bekæmpelsen af fattigdom og social udstødelse, er det nødvendigt at inddrage alle ansvarlige personer og interessenter på de nationale og europæiske planer i processen. Hvad angår mønsteret, gennemførelsen og observationen af foranstaltninger og evalueringer af resultaterne, deres fordele og deres

bæredygtighed, er det en vigtig forudsætning med bidrag fra alle regeringsniveauer, civil samfundet, forskning og de berørte mennesker. Definitionen af nationale mål kan støtte denne proces.

Appendix 2: Deltagerne

ØSTRIG				
Ms	KORTSCHIKOVA	Llubov	Omega	inode.667619@inode.at
Mr.	SCHÜTTE	Michael	Augustin Street paper	michiwiien@hotmail.com
Ms	HIPTMAIR	Sylvia	Österreichische Plattform für Alleinerziehende	
Mr.	GACH	Peter	SHG	peter.gach@chello.at
Ms	GURTNER	Christine	Vereine Pe-le	c.gurtner@edw.or.at
BELGIEN				
Mr.	TILQUIN	Franck	New Solidarities	sn.secretariat:@skynet.be
Ms	TONNEAU	Nicole	Belgian Network against Fattigdom	nicton@skynet.be
Mr.	ROSIERS	Paul	Belgian Network against Fattigdom	-
Ms	STEPMAN	Patricia	Belgian Network against Fattigdom	-
Mr.	RENAULT	Michaël	Belgian Networks against Fattigdom	mickael.renault@no-loq.org
BULGARIEN				
Mr.	MINEV	Douhomir	EAPN Bulgaria	perspekt@tradel.net
Mr.	YOSIFOV	Boris	EAPN Bulgaria	perspekt@tradel.net
Mr.	NIKOLOV	Aleksandar	EAPN Bulgaria	perspekt@tradel.net
Mr.	MINKOV	Tzvetan	Union of Pensioners	perspekt@tradel.net
Den TJEKKISKE REPUBLIK				
Ms	ZUROVCOVA-SEVCIKOVA	Hana	Obcanske Struzeni Vzajemné souziti	hnizdo.souziti@seznam.cz
Ms	HOLUBOVA	Sona	Obcanske Struzeni Vzajemné souziti	hnizdo.souziti@seznam.cz
Ms	GOLOVA	Bohdana	Novy Prostor	dasha@novyprostor.cz
Ms	VIOLOVA	Barbora	Obcanske Struzeni Vzajemné souziti	hnizdo.souziti@seznam.cz
Ms	SMARHOVYCOVA	Jolana	Obcanske Struzeni Vzajemné souziti	hnizdo.souziti@seznam.cz
CYPERN				
Ms	KAZANZIS	Ninetta	EAPN Cyprus	ninetak@cytanet.com.cy
Ms	APOSTOLIDOU	Frosso	Pancyprian Single Parent Association	ninetak@cytanet.com.cy
Mr.	TSIAKLIS	Kyros	United Cypriot Pensioner's Association	ninetak@cytanet.com.cy
Ms	KOUFOU	Andri	EAPN Cyprus	ninetak@cytanet.com.cy
DANMARK				
Ms	VEJBO	Dorthe	Kofoeds School	Dorthev@kofoedschule.dk
Ms	ANNALISE	Bay France	Sand	frufance@msm.com
Ms	METTE	Jensen	Kofoeds School	sommerflugten@hotmail.com
Mr.	HOLMGREN	René	Sand	holren@ofir.dk
ESTLAND				
Ms	TEDER	Pille	Tallinn Child Support Centre	pille.teder@lastetugi.ee
FINLAND				
Mr.	HONKONEN	Antti	Finnish association of Healthy Lifestyles	antti.honkonen@elamantapaliitto.fi
M	HUOTARI	Kai	EAPN Finland	kai.hotari@gmail.com
Ms	SINNENMAA	Kati	Finnski Association for Healthy Lifestyle	sinnenmaa@gmail.com
Ms	KOSONEN	Maria	Espoon Olarin Seurakunta	maria.kosonen@olarinseurakunta.fi
Ms	MULARI	Aila	Midas Touch Contact Center	aila.mulari@pp.inet.fi
FRANKRIG				
Ms	COLINET	Geneviève	EAPN France	memaine8@orange.fr
MS	CATTELOTTE	Sophie	Tous pour un	-
Mr.	PECCAVET	Jeremy	Armée du Salut	streetpec@yahoo.fr
Mr.	PARIS	Jean-Claude	Alerte - la parole du citoyen	parissjc@yahoo.fr

Ms	POILVERT	Virginie	La parole du citoyen	virginie.poilvert@laposte.net
TYSKLAND				
Ms	BIEHN	Erika	EAPN Germany	bagshi.erika@web.de
Mr.	KADIOFSKY	Peter	Hilfe Im Norlend	kadiofsky@web.de
Mr.	SCHMIEDL	Robert	Region Erwerbslosenausschus Göttingen	RBSmiedl@yahoo.com
Mr.	JECKEL	Wolfgang	Bundes Betroffenen initiative	lag.jeckel@web.de
Ms	SCHMIDT	Dorothee	VAMV Single parents organisation	dorothysophiesmith@hotmail.com
Mr.	SCHRÖTER	Jens	Bag-Shi	institut-angewandte.armut@web.de
GRÆKENLAND				
Ms	PAPAGIANOGLOU	Liza	EAPN Greece	ttsitsipa@yahoo.gr
Ms	SIDIROPOULOS	Odysseas	PamPontian association "ARGO"	
Ms	SARANTOPOULOU	Kyriakoula	Daily center "Ariadni"	
Ms	PECHLIVANIDOU	Elena Margarita	Pah-nhellenic Association of Members of One parents families	
Ms	PAPAGIANOGLOU	Elisavet	EAPN Greece	suath@otenet.gr
UNGARN				
Mr.	BEKE	Marton	Hungarian Anti Fattigdom Network	hapn@hapn.hu - beke.marton@hapn.hu
Ms	GYIMESINE FRENYO	Borbàla	Hungarian Anti Fattigdom Network	bfranyo@freemail.hu
Mr.	SCHWOLCZ	Istvàn	Hungarian Anti Fattigdom Network	sistvan@freemail.hu
Mr.	BIRI	Imre	Hungarian Anti Fattigdom Network	biri.imi@citromail.hu
Ms	RUGYAINÉ MAJOR	Eva	Hungarian Anti Fattigdom Network	majorevi@citromail.hu
IRLAND				
Ms	LYNCH	Kay	Northside Community Law Centre & EAPN Ireland	emilek@eircom.net
Ms	MBUGUA HENRY	Salome	Migrant women's Network	
Mr.	DHALA	Egide	Centre integration education of migrants	
Mr.	BHATNAGAR	Rajat	Rendez-vous Restaurant	rajatbhatnagar@hotmail.com
Mr.	GERMAN	Maria Lourdes	Migrants Rights Centre Ireland	malourdes_german@yahoo.com
ITALIEN				
Ms	MANZARI	Laura	Associazione Europa	asceuropa@libero.it
Mr	ARSENE	Ciprian		cipano.ro@libero.it
Ms	BIBLYV	Oksana	Casa Editrice Ottopagine	oksana.bybliv@virgilio.it
Ms	MATERA	Rosa	Associazione Europa	rosamatera2005@libero.it
Ms	IMBIMBO	Fiorella	Ass. Amici di Piazza Grande	
Mr.	BATTAGLIA	Giuseppe	Il Pioppo	beppebattaglia46@libero.it
LETLAND				
Ms	ALERE	Elina	SKALBES Eapn Latvia	elina.alere@inbox.lv
Ms	DANCE	Gunta	DZILE Centre for psychological aid & education	guntadan@inbox.lv
Ms	KRAGE	Edite	Support centre for NGO's of Northern Kurzeme	edite.krage@talsi.lv
LITAUEN				
Mr.	ZALTAUSKAS	Martinas	EAPN Lithuania	martinas@nisc.lt
Ms	ZURAVLIOVA	Olga	Information & Support Centre	OLIA@NISC.LT
Ms	URBONIENE	Elena	EAPN Lithuania	elena-urg@yahoo.com
Ms	JAZUKEVICIUTE	Jurate	EAPN Lithuania	juratejazz@yahoo.com
LUXEMBURG				
Ms	GALLO	Marianne	EAPN Luxembourg	marianne.gallo@eapn.lu
Ms	MEYERS	Mary-Anne		stellamania999@yahoo.de
Mr.	OLK	Tom	Interactions Faubourg	lenertz@schlafmillen.lu
Mr.	REDIN	Toto	Interactions Faubourg	lenertz@schlafmillen.lu
MALTA				
Ms	GAUCI	Dolores	Richmond Foundation	richmond@vol.net.mt

Ms	SAID	Dianne	Richmond Foundation	richmond@vol.net.mt
Ms	MICALLEF	Bridget	Richmond Foundation	richmond@vol.net.mt
Ms	VELLA	Helen	Richmond Foundation	richmond@vol.net.mt
HOLLAND				
Ms	SMEEKES	Alida	EAPN Netherlands	salida@zonnet.nl
Mr.	TE BRAKE	Henk	Raad Sociale Zaken	henktebrake@home.nl
Mr.	VAN OSTAYEN	Rien	Raad Sociale Zaken	rien31@hetnet.nl
Ms	VAN VLIET	Marjo	Raad Vlaardingen	marjo_van_vliet@hotmail.com
Ms	VAN SAMBEECK	Maria	EAPN Netherlands	mariavansambeek@hetnet.nl
NORGE				
Ms	KARLSEN	Eva	Welfare Alliance	eva@velferdsalliansen.no
Ms	FRAGAAT	Liv Airin	Total rehab	livairin@hotmail.com
Ms	JOHNSEN	Anne Beate	Welfare Alliance	annebeate@yahoo.no
Mr.	SOLVANG	Rolf	SON Offenders organisation	Rolf.Solvang@met.no
Mr.	ODLAND	Terje	Welfare Alliance	terje@verferdsalliansen.no
POLEN				
Ms	WALCZYK	Dagmara	Barka Foundation for Mutual help	dagamarawalczyk@wp.pl
Mr.	SZCZERBA	Stanislaw		dagamarawalczyk@wp.pl
Mr.	POTOCKO	Dariusz	SIW Barka Association	darek.dani@poczta.onet.pl
Ms	SZAFRANSKA RATAJCZAK	Irena	Social Cooperative RIKSZA	dagamarawalczyk@wp.pl
Mr.	SMURA	Janusz	Shelter for Homeless people	dagamarawalczyk@wp.pl
Ms	PIOTROWSKA	Kornelia	Centre of Social Integration	kornelia-piotrowska@wp.pl
PORTUGAL				
Ms	PACHECO	Vanda	Center for Social studies	vanda@ces.uc.pt
Mr.	MARTINS PEREIRA NUNES	Paulo	Fundação para o Desenvolvimento da Zona Historica do Porto	nunes.jpaulo@gmail.com
Ms	COELHO	Helena	Associação Desenvolvimento Bem-estar Social Cruz da Picada	cjcp@clix.pt
Ms	FERNANDO	Silva	Association des aveugles	fernandosivavieira@sapo.pt
Ms	AMORIM	Ana	Association des Aveugles	social@acapo-brage.org.pt
SLOVAKIET				
Ms	MACAKOVA	Slavka	Center for sustainable development	macakova@ke.etp.sk
SLOVENIEN				
Mr.	NOUHOUM	Ibrahim	Humanitas	inouhoum@yahoo.fr
Mr	BAJEC	Anton	Institute for Parenthood & Family	anton.bajec@siol.net
Mr	ATT	Ivan		
SPANIEN				
Ms	OSETE	Cristina	Emmaus	emausmur2004@yahoo.es
Mr.	TORRES BETANCOURT	Jamilis		-
Ms	MORON CUESTA	Soraya		-
Mr.	ASENSIO GARCIA	Jorge		-
M	AGUSTIN Gil	Ruiz		-
Mr.	GUILLEN RODRIGUEZ	Rogelio		-
SVERIGE				
Mr.	JORGENSEN	Johannes	EAPN Sweden	joh.j@telia.com
Mr.	ANDERSSON	Kent	EAPN Sweden	-
Mr.	ANDERSSON	Thomas	EAPN Sweden	-
Mr.	LUOMA-PANTI	Nehry Erik	EAPN Sweden	-
Mr.	LINDQUIST	Peter	EAPN Sweden	allhmsgatan@hotmail.com
UK				

Ms	RAMADAN	Nazek	Migrant & Refugee Empowerment	naek@migrants.org.uk
Ms	AL- ABEEDI	Amal	MRC Anti fattigdom group	amma123477@hotmail.com
Mr.	ISMAIL	Abdi	MRC Anti fattigdom group	eastafricansociety@yahoo.co.uk
Mr.	MANAHIL	Ahmed	MRC Anti fattigdom group	manahil@btinternet.com
Ms	BAILEY	Patricia	ATD Fourth World	
Mr.	NEVILLE	Seamus	ATD Fourth World	daviesm@atd-UK.org
FORMIDLERE				
Ms	SMEEKES	Anouschka	EAPN Nederland	anuschka_smeekes@yahoo.co.uk
Ms	MOSER	Michaela	EAPN Austria	michaela.moser@akis.at
Mr.	WESTERHEIM	Dag	Verferdsalliansen, Norway	daq@vferdsalliansen.no
Ms	GORIS	Josée	PPS Social Integration, Belgium	Josee.Goris@mi-is.be
Mr.	PAIVA	Julio	EAPN Portugal	julio.pavia@reapn.org
Ms	DIERCKX	Danielle	University of Antwerp, Belgium	danielle.dierckx@ua.ac.be
Mr.	VEREECKEN	Léopold	Belgian Forum of fight against Fattigdom	l.vereecken@skynet.be
Ms	CALVANELLI	Laura	Caritas, Italy	lcalvanelli@yahoo.it
Mr	ORAVEC	Laco	Milan Simecka Foundation, Slovakia	laco@nadaciams.sk
Ms	CESARINI SFORZA	Letizia	CILAP EAPN Italy	lcsforza@fastwebnet.it
Ms	HERMANS	Marja	Welzijnszorg vzw, Belgium	marja.hermans@welzijnszorg.be
Mr.	MARGUERY	Olivier	Armée du Salut, France	oliviermarquery@free.fr
Ms	MURPHY	Dearbhal	FEANTSA	office@feantsa.org
Ms	GERONDAL	Micheline	EAPN	micheline.gerondal@eapn.skynet
DET TYSKE EU FORMANDSSKAB				
Mr.	MÜNTEFERING	Franz	Federal Minister of Arbejde and Social Affairs	
Mr.	THÖNNES	Franz	Parliamentary State Secretary, Member of Parliament	franz.thoennes@bmas.bund.de
Ms	LETZNER	Peggy	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	peggy.letzner@bmas.bund.de
Dr	HÖGL	Eva	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	eva.hoegl@bmas.bund.de
Ms	HUXHOLD	Erika	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	Erika.Huxhold@bmas.bund.de
Mr.	BUCK	Ute	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	ute.buck@bmas.bund.de
Ms	KUCK-SCHNEEMELCHER	Daniela	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	daniela.kuck-schneemelcher@bmas.bund.de
Ms	SELL	Daniela	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	daniela.sell@bmas.bund.de
Mr.	IRLENKAEUSER	Rainer	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	rainer.irlenkaeuser@bmas.bund.de
Dr	KOPPERNOCK	Martin	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	martin.koppernock@bmas.bund.de
Mr.	MEICHSNER	Ermano Dietrich	Permanent representation	hdietrich.meichsner@diplo.de
Dr	CHRISTEN	Torsten	Permanent representation	torsten.christen@diplo.de
Mr.	KLITSCHER	Stephan	Permanent representation	stephan.klitscher@diplo.de
Ms	SURMANN	Anja	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	anja.surmann@bmas.bund.de
Mr.	JOBELIUS	Sebastian	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	sebastian.jobelius@bmas.bund.de
Mr.	DEISCHL	Romeo	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	romeo.deischl@bmas.bund.de
Ms	WILDING	Lilly	Federal Ministry of Arbejde and Social Affairs	lilly.wilding@bmas.bund.de
EU KOMMISSIONEN				
Mr.	SPIDLA	Vladimir	Commissioner for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities	
Mr.	VIGNON	Jérôme	DG Employment & Social Affairs	
Mr.	LELIE	Peter	DG Employment & Social Affairs	peter.lielie@ec.europa.eu
Mr.	SAINT-DENIS	Antoine	DG Employment & Social Affairs	antoine.saint-denis@ec.europa.eu
Ms	PARASKEVAS	Marie-Anne	DG Employment & Social Affairs	marie-anne.paraskevas@ec.europa.eu
Mr.	CALANDRINO	Michele	DG Employment & Social Affairs	michele.calandrino@ec.europa.eu
Ms	HÖFS	Silke	Trainee EU Commission	silke.hoefs@gmx.de
Mr	SAHA	David	Trainee EU Commission	David-Christopher.Saha@ec.europa.eu

GÆSTER				
Ms	WILLAME	Elise	Director General SPF Sécurité sociale- SPC, Chair	elise.willame@minsoc.fed.be
Mr.	SIVONEN	Lauri	Council of Europe, Human Rights	lauri.sivonen@coe.int
Mr.	FIOR	Renzo	Emmaüs International	
Mr.	ANDERSON	Jan	Chair, Komite on Employment and Social Affair- Europæiske Parliament	
Ms	NIKITENKO	Nathalie	Permanent Representation France	nathalie.nikitenko@diplomatie.gouv.fr
Ms	SEARA SOTO	Delmira	Permanent Representation Spain	delmira.seara@reper.mae.es
Ms	RABAU	Muriel	Permanent Reprsetnation Beligum	muriel.rabau@diplobel.fed.be
Mr.	DRAGANOV	Dragomir	Ministry of Arbejde & Social policy, Bulgaria	draganov@misp.government.bg
Mr.	SEPPELIN	Markus	Ministry for Social Affairs & Health, Finland	markus.seppelin@stm.fi
Ms	GREGORCOVA	Silvia	Ministry of Arbejde, social affairs & family, Slovak Republic	gregorcova@employment.gov.sk
Mr.	CENDELJ	Ivan	Ministry of Arbejde, social affairs & family, Slovak republic	ivcen@volja.net
Ms	WEINANDY	Brigitte	Ministry of Family and Social Integration, Luxemburg	brigitte.weinandy@fm.etat.lu
Mr.	OLBRICH	Eduard	Federal Ministry for Social Affairs & Consumer Protection, Austria	eduard.olbrich@bmsk.gv.at
Ms	FITZGERALD	Niamh	Department of Social & Family Affairs, Ireland	niamh.fitzgerald@welfare.ie
Ms	MICALLEF	Therese	Ministry of the Family and Social Solidarity, Malta	therese.a.micallef@gov.mt
Mr.	ERDELYI	Akos	Ministry of Social Affairs and Arbejde, Hungary	erdelyi.akos@szmm.gov.hu
Mr.	BURSTON	Chris	Dpt. For Work & pensions, U.K	chris.burston@dwp.gsi.gov.uk
Mr.	VANDEBUSSCHE	Johan	Federal Ministry for Social Integration, Belgium	johan.vandenbussche@p-o.be
Mr.	UNDERWOOD	Simon	Newcastle City Council, U.K.	simon.underwood@newcastle.gov.uk
Ms	DECHAUX	Marie H�el�ene	Ministry for Employment, housing & Social cohesion, France	marie-helene.dechaux@sante.gouv.fr
Rev.	HEIDTMANN	Dieter	Europæiske Churches Conference	dht@cec-kek.be
ms	LAPIERRE	Ang�lique	Ministry of Social Affairs, France	angelique.lapierre@sante.gouv.fr
Ms	GOLDHOORN	Tidde	Permanent Repr�sentation of the Netherland	tidde.goldhoorn@minbuza.nl
Ms	TIRONEN	Pia	EU Agency for Fundamental Rights	pia.tironen@fra.europa.eu
Ms	ZAJAROSOVA	Zuzana	Ministry of Arbejde & Social Affairs, Czech Republic	zuzana.zajarosova@coe.int
Ms	SZARAZ	Krisztina	Europæiske Parliament, Hungary	edit.bauer-assistant@europarl.europa.eu
Mr.	SCHWARZ	Thomas	Europæiske Agency for Fundamental Rights	thomas.schwarz@fra.europa.eu
Ms	KING	Brenda	President EESC Section Employment, Social Affairs & Citizenship	brenda@acdiversity.org
Mr.	VAN GEERTSOM	Julien	Pr�sident, PPS Social Integration, Belgium	Julien.Vangeertsom@mi-is.be
Mr.	LOURDELLE	Henri	ETUC Europæiske Trade Unions	HLOURDEL@ETUC.ORG
Mr.	TEUSCHER	Tobias	Commission des droits de la femme & de l'�galit� des chances	tobias.teuscher@ulb.ac.be
Mr.	ANDRADE	Simone	Dignity International	aveaye@dignityinternational.org
Mr.	BARNETT	Stephen	Europæiske Social Network	stephen.barnett@socialeurope.com
Ms	H�ARTWIG	Anja	Eurochild	info@eurochild.org
Ms	DI PUPPO	Roshan	Social Platform, Director	roshan.dipuppo@socialplatform.org
Mr.	DEVOS	Jacques	Emma�s International	j.devos@swing.be
Mr.	GUENTNER	Simon	Eurocities	s.guentner@eurocities.be
Ms	WELFORD	Sarah	Organising Komite, ATD Fourth World	swelf2005@yahoo.fr
DET SLOVENSKE MINISTERIUM				
Mr.	DOMINKUS	Davor	Ministry of Arbejde, Family & Social affairs, Slovenia	davor.dominkus@gov.si
Ms	OSLAJ	Danica	Ministry of Arbejde, Family & Social affairs, Slovenia	DANICA.OSLAJ@GOV.SI

FORMÆND				
Prof.Dr.	HUSTER	Ernst-Ulrich	Protestant University of Applied Sciences - Bochum	Ernst-Ulrich.Huster@t-online.de
Bishop	JEPSEN	Maria	Northelbian Evangelical-Lutheran Church	bischoefin.jepsen@nordelbien.de
DEN ENDELIGE RAPPORT				
Dr	BOECKH	Jürgen	Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik	juergen.boeckh@iss-ffm.de
DET AKADEMISKE FÆLLESSKAB				
Dr	ZINIEL	Gerlinde	EU Foundation Improvement of Living & Work conditions	gzi@eurofound.eu.int
Dr	JOHANSSON	Hakan	Växjö University, Sweden	Hakan.johansson@vxu.se
Mr.	FRAZER	Hugh	National University of Ireland, Maynooth	hughfrazer@eircom.net
Mr.	MARLIER	Eric	CEPS/INSTEAD Research Institute (Lux)	eric.marlier@ceps.lu
KOORDINERING				
Ms	GERONDAL	Micheline	Coordinator of the 6th Europ. Meeting	micheline.gerondal@eapn.skynet.be
EAPN				
Mr.	HOREMANS	Ludo	Organising Komite EAPN President	ludo.horemans@antwerpen.be
Mr.	FARRELL	Fintan	Organising Komite EAPN Director	fintan.farrell@eapn.skynet.be
Ms	GUEUDET	Audrey	EAPN, Information officer	audrey.queudet@eapn.skynet.be
TEGNERE				
Mr.	VINCKE	Bob	Cartoonist	bob.vincke@telenet.be
Mr.	DE BOLLE	Emiel	Cartoonist	emieli.de.bolle@telenet.be
FOTOGRAFER				
Mr.	DAKOUA	Raymond	Photographer	raymond.dakoua@gmail.com
TV SVERIGE				
Mr.	PILTZ	Mattias	TV Sweden	rantala@lsn.se
Ms	RANTALA	Janne	TV Sweden	rantala@lsn.se
FRIVILLIGE				
Mr.	VERECKEN	Nicolas	Volunteer	
MS	JONES	Sian	EAPN, Policy Officer	sian.jones@eapn.skynet.be
Ms	FAZI	Elodie	EAPN, Policy Officer	elodi.fazi@eapn.skynet.be
Ms	CHAMPEIX	Claire	EAPN, Policy Officer	claire.champeix@eapn.skynet.be
Ms	NOLMANS	Cynthia	EAPN Office Manager	cynthia.nolmans@eapn.skynet.be
Ms	FLEMAL	Coralie	EAPN Secretary	coralie.flemal@eapn.skynet.be
Mr.	LEMMENS	Phlippe	EAPN Financial Officer	philippe.lemmens@eapn.skynet.be

Bagside

Erkendelser:

Støttet af:

Den Europæiske Kommission og den Belgiske Regering

Organiseret med hjælp af det Europæiske Anti-fattigdoms Netværk (EAPN)

Rapportør: Dr. Jürgen Boeckh

Koordinator: Micheline GERONDAL

Fotograf: Raymond DAKUA

Tegneserier: Bob VINCKE & Emiel DE BOLLE

ISBN:

Versioner på andre sprog af denne rapport kan man finde på www.eapn.org

